

Szövetség

ARADI KULTURÁLIS SZEMLE

— XXIII. ÉVFOLYAM, 6. (133.) SZÁM —

Tél a Maros partján (Kurunczi Ferenc felvétele)

**ÁLDOTT, BÉKÉS KARÁCSONYT ÉS JÓ EGÉSZSÉGBEN, BOLDOGSÁGBAN ELTÖLTÖTT, SIKEREKBEN
GAZDAG ÚJ ÉVET KÍVÁNUNK MINDEN KEDVES OLVASÓNKNAK ÉS MUNKATÁRSUNKNAK!**

A R A D
2019. december

HÍREK A CSIKY GERGELY FŐGIMNÁZIUMBÓL

*A Csiky gólyabáljának díjazottjai
(Fodor Tímea felvétele)*

*A bentlakás gólyabálján
(Nagy Dorottya felvétele)*

*Az Európai Kutatók Éjszakája aradi
rendezvényén (Rogoz Marianna felvétele)*

*Az emlékezés virágait ültették el a VI. és a VII.
osztályok tanulói – Krókusz projekt
(Tóthpál Renáta felvétele)*

*Diákjaink Gérard Mourou, Nobel-díjas fizikus
társaságában (Páll Mária felvétele)*

*Khell Levente tanító megkapta a Magyar Ezüst
Érdemkereszt kitüntetést
(Kurunczi Ferenc felvétele)*

*Mesék szárnyán mesevetélkedő a Tóth Árpád
teremben (Bálint Erika Vanda felvétele)*

Tartalom

Juhász Béla: <i>Gyermekkori ünnepek</i>	1
Irodalom, művészet	
Szabó Péter: <i>(ablak)</i>	2
Radnai István: <i>Nyílveessző a semmibe</i>	2
Dobson Ági: <i>Kiszakított</i>	3
Bencze Mihály: <i>Könnyeiddel leforráztál</i>	3
Kövér Miklós: <i>Fénykép unokáimról</i>	4
Marcsák Gergely: <i>Örök fogság</i>	5
Nagy Gizella: <i>Közeleg a tél</i>	5
Monica Rodica Iacob: <i>Ajándék</i>	6
Frideczky Katalin: <i>Az ajándék</i>	6
Bodó Barna: <i>Migráns álom – őshonos dilemma</i>	7
Nótáros Lajos: <i>Arad marad (V/1.)</i>	
<i>A végjáték</i>	8
Puskel Péter: <i>Juhász Béla:</i>	
<i>Aradi személyiségek IV.</i>	10
Hitélet	
Szilvágyi Zsolt: <i>Karácsonyi gyermeki lelkiület</i>	12
Bátkai Sándor: <i>Útban a megváltás</i>	
<i>2000. évfordulója felé</i>	13
Matekovits Mihály: <i>Emlékeimből</i>	15
Ódry Mária: <i>Talán az ünnep</i>	17
Tudomány	
Piroska István: <i>A klímaváltozás egyes kérdései</i>	
<i>„repkényes” nézetben</i>	17
Memoár	
Dr. Markovity Radmila: <i>A sokszínű szeretet</i>	19
Csotó Nagy Mária: <i>Színek üzenete</i>	21
Szabó István: <i>Még egy kis nosztalgia,</i>	
<i>avagy egy dal diadala</i>	22
Ujj János: <i>Kiegészítés a Kossuth-szobor</i>	
<i>utóéletéhez</i>	24
Jankó András: <i>Futás</i>	25
Oktatás	
Rogoz Marianna: <i>Pécsi tanulmányúttal</i>	
<i>indítottuk az új tanévet</i>	26
Blazovich László: <i>Raymundus Parthenopeis</i>	
<i>a családról</i>	27
Horváth Csaba: <i>Az anyanyelv</i>	29
Egészség	
Dr. Vajda Sándor: <i>Tudós vagy sarlatán?</i>	31
Keresztrejtvény	
Brittich Erzsébet: <i>Áldott karácsonyt!</i>	33
Útinapló	
Fitori Julianna: <i>Barangolás három határon túl</i>	34
Humor	
Tatár Etelka: <i>Chicagói levél – Stella-díjasok</i>	35
Kövér Péter: <i>Az égből pottyant székelty kandúr</i>	
<i>és a medvekés, avagy a Chiroptera Vau Vau!</i>	36
Juhász Béla: <i>Beszélgetés a szerelemről</i>	38
Z. Agyag Nelli: <i>Kannibál rigmusok</i>	39
Grosz László: <i>Mikulás-álmom</i>	40

GYERMEKKORI ÜNNEPEK

Felismertük. Rájöttünk, hogy nagymama öltözött be – úgymond – Mikulásnak. Vatelinből volt a szakálla, fehér, menyasszonyi kesztyűt, hosszú, fekete télikabátot és férfibakancsot viselt. De nem szóltunk egy mukkot sem. Meg akartuk őrizni a titkot. A mi titkunkat. És a felnőttek titkát. Amivel fenntartani próbálták az illúziót.

A karácsonyfát a nagyszobában díszítette apu. Mi, gyerekek az ajtó mögött kuksoltunk a kisházban. Tudtuk, mi folyik odaát. De nem árultuk el senkinek. Véletlenül sem gondoltunk arra, hogy átejtés az egész. Eszünkbe sem jutott azt hinni, hogy félrevezetnek minket. Tudtuk, hogy nem ez a cél.

Türelmesen vártuk, hogy eljöjjön az este, fülünkbe csengjen a fenyőfára akasztott kis csengő kristályhangja, kinyíljon a szobaajtó, s megilletődve álljunk a mennyezetig érő, feldíszített karácsonyfa előtt. Tudtuk, hogy nem az angyal hozta, mégis teljes átéléssel énekeltek együtt a családdal: „Mennyből az Angyal, lejtött hozzátok...”

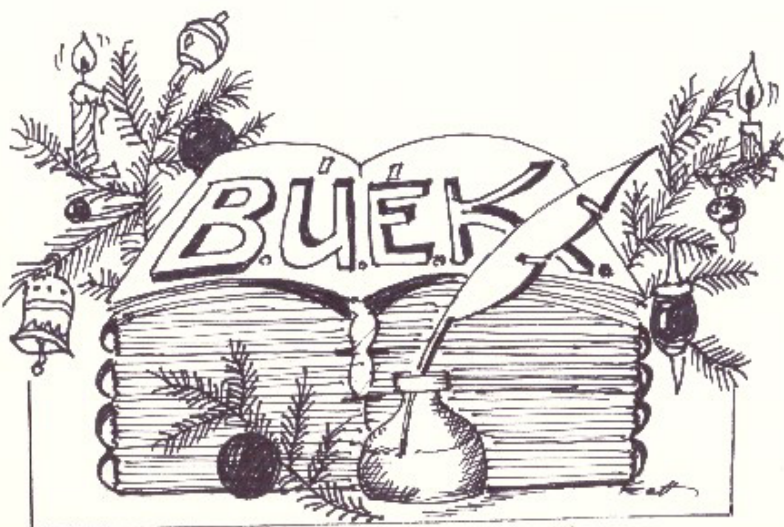
A gyerekek „félrevezetése” a határtalan empátia jegyében történt. Szüleink, nagyszüleink, keresztszüleink az angyal bőrébe öltözve, angyalszárnyak suhanásától kísérvé helyezték a fa alá ajándékaikat, sugározták felénk, gyerekeik felé lelkük teljes szeretetét.

Az ünnep meghittsége, lelket simogató melegsége, hosszú évek óta megtartott örökségünk. Tudja, érzi ezt gyerek és felnőtt egyaránt.

Nem engedjük meg holmi mérgező embereknek, hogy hamis angyalbőrbe bújva elhomályosítsák az ünnep fényeit!

Juhász Béla

Kettő Groza János grafikája

Szabó Péter

(ABLAK)

vagyok a tél ki faggyal ölt
vagyok ki táncolt bicskaélen
vagyok korlát mi rég ledőlt
vagyok sóhaj hideg szélben

s ha kinézel az ablakon
magad látod fűben fában
és majd rájössz egy szép napon
nem veszel részt már csatában

a madárfütyty is te vagy tán
és a rügy is (erőd fogytán
zöldellsz tavalyról maradt gyep)
és vagy a szomorú gyermek... –

(lobbanó gyertya a tortán)
néma hang másnak a torkán –
így nyílik rád ez az ablak... –
(álmodj még) én aludni hagylak...

Radnai István

NYÍLVESSZŐ A SEMMIBE

a szavak megrekedt csendben vacognak
kabát alatt a megfáradt magány
a jégcsapokhoz mérhető arány
előtte becsukódott minden ablak

versbe zárlak felejteni akarlak
hiszen csupa kérdés halál s élet
ha elvéteném a rímet félek
a képernyő előtti úr új napszak

ha a hold felfal ma minden csillagot
virágot veszítenek az illatok
a verssor-íj idege elpattan

s az univerzumból letört mint morzsa
bennünk már eldőlt a holnapok sorsa
vacogó *félresértett* szavakban

Czernák Dorottya illusztrációja

Dobson Ági

KISZAKÍTOTT

Gyökerestől kitépve
szülőföldemből,
kultúrája göröngyeihez
ragadtam,
mint teli csizma...

Bronzot a naptól,
a hullámverés morajától
dalokat kaptam;
muzsikával árnyalt
színekből kortyoltam.

Így alapoztam új otthonomat.
Táplálkoztam, nőtem,
s gazdagabban virágzom,
mint azok, akik csak egy
kultúrában nőnek.

(Ausztrália)

Kapu – Dobson Ági illusztrációja

Bencze Mihály

KÖNNYEIDDEL LEFORRÁZTÁL

Szememből a fényt elloptad,
Teleholdat arrébb toltad.
Aranykalitkába zártál,
Könnyeiddel leforráztál.

Szemedben megláttam magam,
Virágörvényben táncoltam.
Szakadék szélén megfogtál,
Könnyeiddel leforráztál.

Álmomból álmodat loptad,
Hajamba hajadat fontad.
Szívem börtönében fáztál,
Könnyeiddel leforráztál.

Álmodban látom álmomat,
Mégfésülöm illatodat.
Csillagokkal tréfálkoztál,
Könnyeiddel leforráztál.

Valóra válnak az álmok,
Benned mindent megtalálok.
Szerelmeddel megláncoltál,
Könnyeiddel leforráztál.

Kövé Miklós

FÉNYKÉP UNOKÁIMRÓL

Ez nem köd. Bárányfelhőként vesz körül, amit érzek.
Unokáim és a jövő. Úristen, úgy szeretem őket!
Magasra száll velem az érzés, és belém az ihlet.
Magasba merülni. Így, leírva, elég bizarr ötlet.

Két kicsi arc, egymáshoz bújva, egymásra néz. Meg rám.
Rám néznek a képről! Rám néznek, kérdeznének talán.
Bár most engem nem látnak, de mégis hozzám szólnak.
Kérdeznek a holnapról, talán a világról is ott kint.
Azt nem, hogy miért vannak itt, még nem számít.
Túl kicsik még, hisz csak a most, a perc van itt.

A jövőről még semmit nem tudnak, az még nekik nincs.
Ami van, az a mindjárt, azután még semmi sincs.
Csak ebéd van, talán csoki is, mert szigorú a mama.
Meg játék, mindig játék meg mindig tanulni, holnapra.

Azt én is tudom, hogy játék az egész világ. Csodálatos,
keserű és végén halálos a játék. Gyakran bánatos.
Náluk a sírás is nevetésbe csap vagy alvásba megy át.
Oly nehéz a dolguk, félelmetes is, amit e kettő lát,
de a család, az meleg fészek. Óv, édes és jó.
Hiszen ott, kívül a kíváncsiság minden másra elborzasztó.

Akarom-e, hogy lássák és megértsék? Hogy látva lássanak?
Kell hozzá bátorság. Vajon nekem van-e eszem elég,
hogy lássak, hogy megértsék, és ha igen, hogy ők is általam...
Hogy értsék, mit látnak: az önzést, az eszelős harcot, ölést, az uszítást.
Hogy lássanak tele asztal mellett éhezést, fájdalmat, melegben fázást,
vagy reménytelen magányt, az unalmat.
Az elhanyagolt közszállítást.

Mérget a vízben, fuldoklást a légben, az ezer fajtát Noé bárkájából,
mely a vízözönt bár igen, de minket már nem élt túl.
Jó-e nekem, ha én ezt megértem? Nem félek eléggé talán?
Én bátran félni megtanultam. Tanítsalak meg kicsi unokám?
Vagy inkább tőled én tanuljak? Bizalmat, reményt talán,
és jókedvet, örömet, a kacagást. Ha elvesz is, újra megtalálni.
Ha új nap jön, a létet mindig jókedvvel a sorsnak meghálálni.

Nem hiszem, hogy tudnám. Már nem is remélem.
Pedig így kellene. Ez volna a rendje. Ne lenne reményem?
Elmúlt vagy már múlik régi képességem,
meglátni ám szépet, érteni formát, színt, a hangot.
Itt bent felismerni rájuk a visszhangot.
Néha magamból is hozzáadni, ha csak keveset.

*Kett Groza
János
grafikája*

Talán úgy is, mint most e kósza, sánta verset.
Hallani és ujjongva érteni a szót,
részegre inni agyamat a nyelvtől, inni az elringatót.
Hisz csupa zene. A zene jó. Gondoltam sokszor,
ha süket lennék, és soha nem hallottam volna zenét,
talán belül egy-két gondolat zenghetett volna ekként.

Igen, a gondolat. Ha jó, meg kellene valósítani.
Nehéz, igaz. Leginkább a lustaságtól kell tartani.
És mi van akkor, ha már több gondolat se lesz?
Először engem, majd a világot is a sötét gondolatlanság felesz.
Féltelek ettől benneteket, kicsi unokáim,
Kicsit magamat is, de hát ki tudja, mi vár reám,
Mi vár reátok és az egész világra is.
Ha elszúrjuk a klímát, vajon lesz-e még a Marosban víz?

Vagy csak kavics, körülötte néhány kóró, hol ma még erdő suhog?
A kunyhóban burkás asszony éhes gyermeke zokog?
Elrémitő, miként tudják az emberek sötétre festeni a világot.
A mi közös dolgunk lesz megtartani a színes tarkaságot.
Hogy ott zengjen az éterben tovább Mozart és Ella Fitzgerald,
hogy kis unokám, a boldogságot te is megtaláld.

Marcsák Gergely

ÖRÖK FOGSÁG

Rögökbe meredő bordáid közé
a lélek immár örökre befagyott.
Hogy a végtelennek kezdőpontja van,
te, ki odahaltál, tanúsíthatod.
Esendő elménk nem foghatja még fel:
magányod hosszabb, mint az emlékezet,
és hosszabb, mint a népek földi útja,
mely egyenest a pusztuláshoz vezet.
Nem vagy lángoszlop, sem vádló maradvány,
rossz szónoklatban történelmi példa,
csak porladó csontváz, befagyott lélek,
mi hazavágy, de sosem érhet célba.
S ha Isten egyszer Baskírföldön járna,
és rácsodálkozna, hogy ki fekszik itt,
meséld el neki, mondd, hogy megtalálta
végre az utolsó kárpátaljait.

Nagy Gizella

KÖZELEG A TÉL

Vége van a forró nyárnak,
virágzik az őszi bánat.
Fecskék, gólyák rég elszálltak.
Varjak lepik el a tájat.

A kertekben feketéllnek,
ennivalót keresgélnek.
Lehangoló károgásuk,
ferde szemmel nézel rájuk.

Lassan-lassan megszokod:
rövidebbek a napok.
Szél fúj, eső permetez.
Áztatja a kerteket.

Aztán megjön Télanyóka,
jó puha a takarója.
Ráteríti a tájra,
legyen békés az álma.

Monica Rodica Iacob

AJÁNDÉK

Ez az alapvető kacagás
Miként a szúnyogok szívókái által szívott vér
Fortyog
Zsupsz, zsupsz, zsupsz,
Mint egy buborék,
Mint egy gömb,
Mint egy léggömb,
Amely hamarosan kipukkad
És szétfröcskölődik...

– Ő nem tudja, hogy a szerelem gyümölcse az irgalom,
Sem azt, hogy a zene egy olyan nyelv, amelyet mindenki megért,
Bár lefordíthatatlan,
Ahogyan Brahms mondja:
„– A rekviem az egyetlen imádság, mely önmagát írja meg.”

Fordította: Regéczy Szabina Perle

Kett Groza János grafikája

Frideczky Katalin

AZ AJÁNDÉK

„Na, idén is fekete karácsonyunk lesz” – gondolta az asszony, miközben kinézett a szürke, ködös hajnali égre, és feltápaszkodott.

Kiment a konyhába, elkészítette szerény reggelijét, mely mindig pirítósból és tejeskávéból állt, aztán elindult a piacra, hogy megejtse a szokásos nagybevásárlást, így az ünnepek előtt.

Vitte magával a „banya mobilt”, a kerekese bevásárlószatyrot. Nem szégyellte, bár nem volt még igazi „banya”. Ötvenéves volt mindössze, de a keze már tönkrement, a csúz görcsbe rántotta minden ujját, ízületi bántalmak hasogatták éjjel-nappal, nem bírt cipelni.

Húzta hát a terhet, mint az igát is, egész életében.

Hosszú listát állított össze, hiszen a vendégek listája sem rövid, akiket várt az ünnepekre.

A töltött káposztája messzi földön híres, ahogy a mákos és diós bejglije is. Nagy a család, ki kell tennie magáért minden évben. Pulykát, halat kell venni, kocsonyának valót, a gyümölcskenyérhez

mazsolát, aszalt gyümölcsöket, a fára díszeket, szaloncukrot... ő, se szeri, se száma!

A piacon minden kapható, ami kell, legyen ünnep vagy hétköznapi. Az asszony szerette a piacot. Voltak megszokott helyei, ahol már ismerték, megbízható, szép árut kapott és emberséges hangot. Városi lány volt világ életében, de a kofákkal úgy társalgott, mint valami tősgyökeres falusi asszony, szinte még a tájszólásukat is átvette.

A hipermarketeket nem szerette. Szédült az árubőségben, nem volt kihez szólnia, órákig tolt a bevásárlókocsit ide-oda a gondolák között. Amit venni akart, azt nem találta, viszont megakadt a szeme ezen is, azon is. Így aztán, mire hazaért, kiderült, hogy egy sereg dolog hiányzik, egy sereg dolgot meg feleslegesen vásárolt.

A piacon mindent kapni. Élelmiszert, de más egyebet is, ami a fa alá kerülhet ajándékképpen.

Az asszony kétszer fordult ma. Először megvette a főznilalót, aztán elindult még egyszer, hogy

ajándék után nézzon. Erről is listája volt, hogy senki ki ne maradjon. Gyerekei, azok házastársai, az unokák, mind-mind számíthattak valami kedves, szép és ötletes ajándéokra.

Az asszony remekül értett a meglepetésszerzéshez. Ha az ajándék hétköznapi volt is, mindig megtalálta a módját, hogy a körítés, a csomagolás vagy a kísérő szöveg egyedi és váratlan legyen, amitől a legegyszerűbb, mindennapos használati tárgy is ünnepi, értékes ajándékká válik, és mindenki arcára igazi örömmosolyt csal.

Nem kapkodta el a vásárlást. Többször is körbejárta a piacot, meg-megállt itt is, ott is, megakadt a szeme ezen is, azon is, de mivel minden fillér számít, alaposan tájékozódott az árak felől, mielőtt kinyitná a bukszáját.

Egy percre megállt a férfi fehéreneműket, ingeket kínáló kínai standja előtt.

„Milyen szép, meleg flanelingek! Éppen olyan színben, amit az ura is szeret. A szürke megy a hajához, a kék meg a szeméhez. Szürke-kék kockás flaneling, jó meleg, kell az télire!

No meg gatyák is vannak itt, jó kis pamutanyagból, tizesével csomagolva, éppen az ő mérete!”

Az asszony, rátekintve a listájára, úgy találta, mindenkinek megvett mindent, amit tervezett.

Hazafelé vette hát az irányt. Szívében ünnepi érzés berzsegett, örült, mint egy kisgyerek. Előre kitervelte, kinek, miféle szöveget fog írni, miféle csomagolópapírba göngyöli az ajándékot.

Jókedvű lett, szinte tánclépésben lejtett haza, dudorászott magában. Maga a tény, hogy ajándékozni képes, olyan boldoggá tette, mintha bizony őt magát kényeztetnék halomra az ajándékokkal. Annak se tudott volna jobban örülni!

A lakásba érve betolta a „banya mobilt” a szobába, és boldogan bontogatni kezdte a csomagokat: a Barbie babát az unokának, a make upot a menyének, a villanyborotvát a fiának... stb... stb.

A végére maradt az urának szánt flaneling meg a pamutgatyák.

Akkor megállt egy pillanatra. A csomag lecsúszott az öléből a földre.

Csak nézett maga elé, és lassan eleredtek a könnyei. A könnyek koppanva hulltak a celofánba burkolt ingre és gatyára, olyasféle hangot hallatva, mint falusi konyhákban a ketyegő tiktak óra.

Ha lett volna kedve hozzá, tán még mosolyog is magán: „Istenem, de bolond vagyok!”

Bodó Barna

MIGRÁNS ÁLOM – ŐSHONOS DILEMMA

Értjük-e a helyzetet?

Én nem értem. Nem értem például azt, ami nemrég Szabadkán történt. Három migráns támadott meg két 16 éves szabadkai fiatal a város központjában, a Patria Szálló közelében, amikor a fiatalok szállást keresni segítettek a menekülteknek. A szabadkai középiskolások egy parkban beszélgettek este kilenc óra tájban, amikor három migráns odament hozzájuk, és azt kérdezték, hol tudnának éjszakára megszállni. A társaságból egy testvérpár elkezdte nekik magyarázni, merre van a Patria Szálló, azok nem értették, ezért elkísérték őket. A lány ott maradt a parkban, s – mint később elmondta – néhány pillanattal később az egyik fiú véres fejjel tért vissza. A fiú lehajolt, hogy bekösse a cipőfűzőjét, amikor az egyik migráns elővett egy szikét, és megvágta a fiú fejét, egészen a füléig. Aztán elmenekültek. A testvére elrohant vízért, és

megpróbálták elállítani a vérzést, majd kihívták a mentőket, akik a helyi kórházba szállították a sérültet. A fiatal vágási sérüléssel és enyhébb térdzúzódással látták el, majd hazaengedték. A történetek után a fiatalok már nem találkoznak a szokásos helyükön, mert azt mondják, nem érzik magukat biztonságban, a saját városukban.

Megértem, a szükség hatalmas úr. Ha nincs, akkor az ember elindul, keres, mindent megtesz azért, hogy legyen. A világgal is szembeviszi a szükség. És keresi a lehetőséget arra, hogy kilábaljon emberhez méltatlan helyzetéből. Álma, hogy új környezetben újra kezdhesse az életet. Ezért vág neki a veszélyekkel teli vállalkozásának, számára életmentő útjának.

A migráns álm értelmezésében csak egyet jelenthet: mindent megteszek azért, hogy segítséget kapjak azoktól, akik közé sodor a sors. Mert

a sodródásból csak valamilyen helyi közösség támogatásával lehet kiemelkedni.

Szabadkán a helyi segítségre késes támadás volt a válasz.

Ezt nem értem. Aki azért jön, hogy sorsát megváltoztassa, miért támad? Ki ellen támad? Meddig lesz ellenséges? Mert aki ellenséges, az nem érdekesül támogatásra. Az ellenségest miért értsem meg – ha ellenséges, akkor ő nem is akar megérteni senkit. A saját helyzetét sem érti. Megértetni a megértés szükségességét... Itt talán lehetne valamit kezdeni, itt esély mutatkozhatna a párbeszédre, a kölcsönös megértés felé elmozdulásra.

De miért a kés?

Késsel nem lehet kérni. Késre csak elutasítás lehet a válasz.

A kés kizár és lezár minden közeledést.

A késre egyetlen válasz van: ha jutna a migránsnak is emberibb elbánás, megértő szó – nem jár. A segítséget ki kell érdemelni, a szó emberi értelmében.

Aki ezt nem érti, nem migráns, hanem ellenség. Olyan jövevény, akiből nem kérünk.

Betolakodó.

Persze nem minden migráns egyforma. De vajon miért nem hallunk a sajtóban olyan migráns véleményt, hogy a késes esetektől elhatárolódik valamelyikük. Miért nem érzékeljük ezt? Miért nem látjuk ennek példáit. Ha értik a helyzetet, miért nem szólalnak meg? Ha nem értik, miként lehet tárgyalni az ellenségesen fellépővel?

Mikor és kitől tanulják meg a migránsok Tamási Áron örök igazságát: valahol otthon kell lennie mindenkinek. Otthonteremtés és kés – egymást kizáró elemek.

Ki érti a migránsokat? Én nem...

Talán az Európai Unió? Talán Merkel? A kérdést a nagypolitika szintjéről hozzuk le a mindennapi kapcsolatok szintjére. Ahol a biztonság alapvető szempont. Lásd a szabadkai diákokat, akik már nem találkoznak megszokott helyükön: félnek.

Félelem és otthon – aki fél, nem lehet otthon. Ez a dilemmám. Erre a kérdésre keressük meg a közös választ. Mindenütt, mindenki, aki ragaszkodik szűkebb hazájához.

Nótáros Lajos

ARAD MARAD (V/1.)

P. S. kétségbeesett és pontatlan visszaemlékezése önmagára és viselt dolgaira.

Közreadja N. L.

ÖTÖDIK SZAKASZ

A VÉGJÁTÉK

Még azon az ősön elment.

Mivel mindketten fel voltunk készülve, az elején fel se fogtam, mi történt. A végén már alig szóltunk, fogtuk egymás kezét, néha ő kérdezte: jól vagy? Ilyenkor bólintottam és megpróbáltam mosolyogni, arra gondolva, hogy úgy teszünk, mintha még lenne értelme. Aztán hónapokkal később jöttem rá lassan, hogy volt értelme. Hogy csak annak volt értelme.

Ekkor döbbsentem rá, mint valamire, ami mindig ott volt a szemem előtt, csak én nem láttam, hogy egyedül maradtam a világon, amelyben mindig is egyedül lettem volna, ha nem lett volna Márta. Talán ezért az öngyilkosság meg se fordult a fejemben. Ehelyett visszamentem az időben, kamasszá változtam, olyan lettem megint, mint voltam, mielőtt őt megismertem. Elkezdtem újra moziba járni, ekkor már volt vagy hét a városban, abból három minden hét elején új filmet mutatott

be. Volt a Dacia, az új, a tízemeletes blokk aljában, aztán volt a Mureşul, ez a Fehér Kereszt nagytermében, és megvolt még az Apolló, amit átkereszteltek Stúdiónak. Az Uránia is megvolt, nagyon lepukkant állapotban, be is zárták pár év múltán. Aztán volt még a Tineretului és a Viktória. Ezekbe ritkán jártam, sosem mutattak be új filmet, a három nagyban bemutatottakat játszották tovább.

Aztán elkezdtem levelezni különféle lapokkal. Nemcsak magyar nyelvűekkel, bár többnyire azokkal. A helyi magyar lapot *Vörös Lobogónak* nevezték, oda írtam a legtöbbet. Álnéven, természetesen, nem is egyen. Felfigyelt rám a szerkesztő, aki az olvasók leveleivel foglalkozott, hosszasan idézett, sokszor az egész leveletem leköszölte. Általában semmitmondó rendellenességekre hívtam fel a figyelmet, udvariatlan kiszolgálásra, az áruk rossz minőségére vagy a lejárt szavatosságú termékekre. Ötleteket adtam, hogyan lehetne kikü-

szöbölni ezeket. Egy idő után elkezdtem bejárni a szerkesztőségbe. Megkerestem a szerkesztőt, aki az olvasói levelekkel foglalkozott, többen is voltak, de az egyik közülük volt a hivatalos, kiderült, régi ismerős még az ötvenes évekből. Az egyik kisebb gépgyárban dolgozott, mozgalmi ember volt, aztán, ahogy haladt felfelé a számlálórán, felfedezte magában az újságíró, nem volt nehéz ezek után bekerülni a megyei lap szerkesztőségébe, az ilyenekre kimondottan vadásztak az elvtársak: egészséges munkás származás, a munkáslélek ismerete, párhúság, mi kell még?

Ennek ellenére itt is, mármint a szerkesztőségben, meglátszott a különbség a többségi román hozzáállás és a magyar kisebbség elkötelezettsége között. A hetvenes évek elején jártunk, az Autonóm Maros Tartomány már a múlté, hiába a jólét, a nyugati cigaretta és a Pepsi, egyre világosabb, hogy itt magyarként nem sok jóra számíthatsz. Megtűrt vagy, de nem elfogadott, valójában fel kellene adnod magyarságodat ahhoz, hogy teljesen elfogadjanak. Ezt így nem mondta ki senki sem a magyarok közül, legalábbis az általam ismertek közül, de magukban legtöbben úgy érezték, így vagy úgy, attól függően, hogy mennyire jutottak a társadalmi ranglétrán. Lassan mindenki, mivel az új fővezér, a Ceaușescu, erőteljes iparosításának köszönhetően a hagyományos falusi gazdaságok megszűntek, a téészekből, kollektívákból pedig egyre többen, főleg a fiatalok, költöztek fel a környező városokba.

Ivánval, a szerkesztővel, akit egy idő és pár pohár vrancai konyak után szerkesztőmnak szólítottam, egyre több időt töltöttünk együtt, még az is előfordult, hogy a hétvégén pár tagú baráti társaságával tartottam egy hegyaljai túrára, borkóstolóra. Iván felesége, Böbe, nagyon hasonlított az én Mártámra, no nem fizikailag, hanem viselkedésében, szavajárásában, talán ez is magyarázta, hogy egyre nagyobb örömmel tartottam velük.

Egy ilyen alkalommal, épp a világosi vár felé kaptattunk, hátramaradtam Ivánval. Szótlanul lépegettünk, az emelkedő nem volt nagyon meredek, amikor megállt mellettem, és azt mondta: te szerb vagy, ugye? Megálltam én is, kapásból válaszoltam, miközben a többiek után nézve tekintetem megállapodott a még tisztos távolban emelkedő romok egyik kiemelkedő részén: voltam, most már magyar vagyok, ha tetszik, ha nem. Az nem úgy van ám, komám, válaszolt nevetve Iván, azt nem lehet csak úgy levetni, mint reggel a pizsamát. Észrevettem már ismeretségünk elején, hogy szeret fontoskodni, nagy feneket keríteni a dol-

goknak. Hát, hogy van, kérdeztem vissza, továbbra is a várromot fürkészsze, mint akinek ez lenne most a legfontosabb dolga. Nem biztos, hogy jól érzed, kezdte, és követte tekintetemet. Mivel nem válaszoltam, folytatta: tudom én is, hogy legújabbban úgy tartják, az vagy, aminek hiszed, érzed magad. Na és ha tévedsz? Ha tulajdonképpen nem is azt érzed, csak becsapod magad? Megállt, és rám nézett, mint aki választ vár. Úgy döntöttem, nem veszem föl a kesztyűt. Elegem lett az egészből. Meddig magyarázzam még, hogy nem akarok tartozni senkihez, akinek valami kifogása van ellenem. Ezért csak annyit válaszoltam: lehet, nem tudom, nem gondolkoztam még ezen. Mintha ezt várta volna, kezdte újra megsokszorozott lelkesedéssel: hát én pedig gondolkoztam. Téged nem érdekel, miért hívnak engem Ivánnak? Szárazvölgyi Iván. Hogy hangzik? Nem furcsálsz? El tudom képzelni, mondtam, de inkább csak azért, hogy érezze, figyelek. Nem hiszem, kapott ő a látszat után. Nem oroszimádat, nem orosz rokon vagy valami szláv beütés. A hangzás, mondtam én hirtelen és közbevágva. Ilyen névhez, mint Szárazvölgyi, nem illik a János. Az Iván, az igen, elvégre sokkal jobban hangzik, mint a John vagy a Johann. Szórakoztam valójában, elvégre olyan emberrel beszélgettem, aki a szavakat nem csak fecsegésre használta. Gondoltam, értékelni fogja. Aztán, mivel hallgatott, és nem kezdte újra, ránéztem lassan. Állt és nem hitt a szemének. Nézett, de nem látott. Aztán egy mozdulattal kirázta szeméből a semmit, és azt mondta: honnan tudod? Nem tudhatod senkitől, még Böbének se mondtam el. Próbáltam nyomon követni, mi is történik, aztán felnevetve csak annyit mondtam: eltaláltam. Nem annyira ritka ez, hogy a szülők figyelembe veszik a hangzást. Ízlés kérdése, végül is.

Na, menjünk, érijük utol őket, mindjárt beesteledik. Az még messze volt, de nem szóltam semmit. Böbe valóban visszafordult és integetett, mintha azt kérdezte volna, hogy mit csinálunk már, miért nem sietünk utánuk. Iván visszaintett, inkább a rend kedvéért, aztán, ahogy elindultunk, újra elkezdett halkán beszélni. Mintha magának mondaná: igen, így van, mégsem hagy nyugodni az a gondolat, hogy van bennem valamennyi szláv vér. Nem mintha baj lenne, de jó lenne tudni. Persze, tudom, nincsen ilyen, ami van, az a keveredés, elvégre milyen alapon tartom én magamat magyarnak, miközben a hajam szőke, a szemem meg majdnem kék. Ha rám nézel, inkább németre gondolsz. Vagy szlávra, szóltam én akkor, és nevetni kezdtem. Igen, egyezett bele, és a nevetésbe is követett.

Aztán, még mielőtt utolértük volna a többieket, megszólalt megint. Érezhető volt, hogy pontot szeretne tenni ennek a semminek a végére: Böbe valóban félig német. Igaz, magyarnak tartja magát, mint te. Neki ez nem jelent gondot egyáltalán, amikor eldöntöttük, hogy örökbe fogadunk egy kisgyereket, az se érdekelt, ha cigány lett volna. Aztán meggyőztem mégis, hogy jobb ez így nekünk, minek bonyolítsuk az életünket egy gyerekkel, akiről semmit se tudunk igazából, és akit még érezni se leszünk képesek, annyira más, mint mi.

Most aztán hallgattam meggyőződéssel, rájöttem, azért mondja ezeket el nekem, mert tudja, hogy nekünk sem volt gyerekünk. Hogy megnyugtassam, gyorsan, mivel már pár lépésre vol-

tunk Böbétől, csak annyit hadartam el: nálunk épp az ellenkezője volt. Én szerettem volna, győzködtem is Mártát, de ő nem akarta.

A többiek csak a Mártát vették ki az egészből. Hát, szomorú, szólalt meg Böbe, ahogy melléje értünk, biztos tetszett volna neki itt velünk. Meséltem nekik egy s mást Mártáról, ők pedig úgy vették, hogy valahogy mindig is ott van velem, viszem magammal, és ezt megpróbálták tiszteletben tartani. Igen, mondtam Böbe szemébe nézve, Márta nagyon jól érezte volna magát most itt velünk.

Megfordultak és elindultak mindannyian, kivéve Böbét, ezért csak neki mondtam halkan: veled meg különösen jól.

Puskel Péter

JUHÁSZ BÉLA: ARADI SZEMÉLYISÉGEK IV.*

Érdemes néha azon elgondolkodni, és meggyőző választ keresni arra a jelenségre, hogy az egzakt tudományokban képzett és gyakorlott emberekben, egy adott életkorban, miért ébred fel a vágy a humán értékek, netán a szépirodalom iránt. Ha pedig gyermekkoruktól bennük rejtőzött, miért nem választottak ilyen pályát?

Aradon sok példát tudnék szolgáltatni erre ismerősi, baráti körömből.

Fordítva viszont nem érvényes a felvetés. Legalábbis nem tudok erre meggyőző példával szolgálni.

Juhász Béla fizikatanár, immár írószövetségi tag, viszont számtalan frappáns, rövid írásával, memoárjával s gigainterjúival szolgálja ennek az érdekes metamorfózisnak a megerősítését. És el kell ismernünk, hogy ebben a műfajban (is) igazán csak elemében van. Biztos vagyok benne, hogy, amikor kiötölte és elkezdte interjúit, maga se gondolta, hogy majdan több kötetben látnak napvilágot ezek a beszélgetések.

Évés közben jön meg az étvágy – tartja a régi népi bölcsélet, és valami ilyesmi játszódhatott le a *Szövétnek* főszerkesztőjében is, látva, tapasztalva azt, hogy fogyatkozó magyarságunk körében mennyi kiváló ember tesz érdemlegeset a közöségért, megmaradásunk anyagi és szellemi pilléreinek megerősítésért. Azért, hogy az elkövetkező

generációknak legyen ilyen téren is követendő példájuk és viszonyítási alapjuk.

Az eddig napvilágot látott kötetekben ugyanis több mint nyolcvan aradi vagy Aradhoz és a régióhoz kötődő értelmiségi számolt be igencsak részletesen munkájáról, céljairól, életszemléletéről.

Juhász Béla ráadásul bátran vállalta, hogy kilép az újságírói műfaj „kánonjának” keretei közül. Interjúinak többsége rendhagyó. Elsősorban terjedelmükben. A beszélgetés irányítójaként nem vitatkozik a kérdezett személyekkel egy-egy jelentős szakmai, politikai, erkölcsi kérdésben, nem is a szakmai „titkok” feltárását, körülményeit, esetleg tisztázását tűzi ki elsődleges céljának, hanem az illető sokoldalú bemutatását, élete legfontosabb mozzanatainak a feltárását a gyermekkortól a kérdezés pillanatáig. A „mozgatórugókat”, pontosabban az indítékokat keresi. Olyasmit tudunk meg a mellettünk élő emberekről, amit amúgy, hétköznapi találkozásaink, beszélgetéseink során meg se fordulna a fejünkben, vagy illetlenségnek tartanánk megkérdezni, hiszen az intim szféra határait súrolja.

Persze van a kérdésnek egy másik vetülete is, amit biztosan feltesz magában a tisztelt olvasó: mikor, mitől és ki szerint személyiség valaki? A válasz egyszerű: akkor, amikor szakmai, művészi, társadalmi tevékenysége révén kiemelkedik

a „mezőnyből.” Nos, örömmel tapasztalhatjuk, hogy itt, a szórvány szórványában sok ilyen elkötelezett ember él. Életük apró, látszólag jelentéktelen mozzanatainak a feltárása talán egész életgörbéjük alakulását befolyásolta. Példájuk pedig követendő.

Ami a megszólaltatás technikáját illeti, kötetről kötetre elmélyültebb. Persze kettőn múlik a „vásár.” A kérdéstől is függ, hogy a válasz mennyire meggyőző. És Béla barátunk egyre céltudatosabban kérdez. Nyilván az se mindegy, hogy szemtől szembe ülve faggatja a riportalanyt, vagy az illető személy(iség) az elküldött kérdésekre levélben válaszol. A mikrofon előtt spontánul adott válaszok nem lehetnek olyan átgondoltak és stílusosak, mint azoké, akik írásban küldték meg alaposan „megrágott” és szépen megfogalmazott válaszaikat.

Mindent egybevetve: szerencsés ötlet kibontakoztatásának lehetünk részesei a legújabb, a IV. kötet olvasásakor. Színháztörténész, egyetemi tanár, képzőművész, egykori élsportoló, képzőművész stb. életének titkaiba nyerünk bepillantást. Tükörtörődéket olvashatunk a 21. század aradi magyarságának sorsából. Száz év Romániájának kisebbségi korfreskója, itt, a Partium és a Bánság határmezsgyéjén.

Akár azt is mondhatnánk – és aligha tévednénk –, hogy a *Nyugati Jelenben* és az *Irodalmi Jelenben* közölt és könyvbe emelt sorozat a maga nemében úttörő a szórványvidéken. Ugyanakkor az életpéldák felmutatásával komoly szolgálatot tesz a magyar közösségnek. Megerősíti a hitet az anyanyelven szerzett tudás erejében, szakmai és erkölcsi mintául szolgál.

Biztos vagyok benne, hogy sokan kíváncsian várják és olvassák.

Kell-e ennél nagyobb elégtétel a közírásnak elkötelezett íróembernek?

**Irodalmi Jelen Könyvek, Arad, 2019.*

Fotók:
Kurunczi
Ferenc

Szilvágyi Zsolt

KARÁCSONYI GYERMEKI LELKÜLET

Karácsonyra készülünk

Az ünnepekre, eseményekre fel kell készülni. Ennek az előkészületnek egyfajta módját megértette a társadalom. Csak meg kell nézni, mi zajlik karácsony előtt egy nagy üzletben. Ez önmagáért beszél. A lelki előkészület viszont mégis más jellegű. Ha a mindennapi előkészület célja, hogy halmozzunk, megtöltsük a hűtőt, hogy legyen miből ünnepelni, akkor a lelki előkészület ellentétes irányú. A lelki előkészület szeretné szabaddá, nyitottá és jó értelemben véve üressé tenni a lelket, hogy be tudjuk fogadni az ünnep igazi lelki ajándékait. Ezért igyekszünk ilyenkor lélekben megtisztulni, lemondani valamiről, ami túlságosan rabságában tart, gyakorolni a szeretetszolgálatot, adományozni. Lélekben nyitottaknak és szabadoknak kell lennünk, hogy valóban átéljük a vallásos ünnep titkát.

Igen, az egyházi ünnep nem csupán egyfajta emlékezés. Az egyházi ünnep ennél több. Ilyenkor nemcsak emlékezünk, hanem igenis át szeretnénk élni azt az eseményt, amit Isten értünk tett. Átélni, hogy az esemény lelki ajándékaiból itt és most részesüljünk.

Ismertek a XVII. századi papköltő, Angelus Silesius/Johannes Scheffler (1624–1677) sorai: „Krisztus megszülethetne ezerszer is Betlehemben, de egyszer sem a szívedben, te mindörökké elveszett lennél.”

Amire Krisztus megtestesülése meghív

Karácsonykor azt ünnepeljük, hogy Isten emberré lett. Isten számára nem volt közömbös az ember élete. Magára vette azt. A megtestesülésben viszont az sem mellékes, hogy a nagy Isten gyermekké vált. Isten megtehetette volna, hogy csak úgy, 30 évesen megjelenik az emberek között. Ő azonban az emberi élet természetes útját járta végig.

Isten gyermekké válásának a ténye nemcsak egyszerűen az élet természetes rendjét követi, hogy először gyermekek vagyunk, majd felnőttek, hanem egész biztosan üzenetet hordoz magában. Lelki értelemben a gyermekké válás gyakori témája Jézus tanításának. Ismerjük híres szavait: „Ha nem lesztek olyanok, mint a gyermekek, nem mentek be az Isten országába.” (Mt 18,3). Máskor a gyermekekről mondta: „ilyeneké a mennyek országa.” (Mk 10,14).

Ha a karácsony igazi titkát át akarjuk élni, akkor lélekben meg kell próbálnunk legalább egy kicsit gyermekké válni. Nem gyerekesé, hanem gyermekivé!

Amit Jézus szerint egy gyermektől újra meg kell tanulnunk

Vajon mit látott Jézus a gyermekekben? Miért kérte követőitől nem a gyerekeséget, hanem a gyermeki lelkület követését? Sokan azt mondják, Jézus a gyermekek ártatlanságát csodálta meg. A gyermekeket jól ismerő szülők vagy nevelők jól tudják, hogy ennek a nézetnek nincs sok alapja. Azért a gyermek sem annyira ártatlan már. A gyermekben is van rosszakarat, és képes szándékosan rosszat tenni. Mégis van számos olyan dolog, amit a gyerekek a felnőtteknél jobban megélnék. Jézus bizonyára erre akarta felhívni a figyelmünket.

A gyermek bizalma. A gyermekben elsősorban megcsodálhatjuk a feltétel nélküli bizalmat. A kisgyerekek feltétel nélkül megbízik anyjában és apjában. Tudja, hogy ők neki csak jót akarnak. Még ha a szülők meg is büntetik, a gyermek kisírja magát, de aztán mégis hozzájuk bújik. A felnőtt emberben megszűnt ez az ősbizalom, nemcsak embertársa, hanem Isten iránt is. Azt gondolja, hogy egyedül kell min-

dent megoldania, minden csak tőle függ. Nem csoda, hogy gyakran úgy érzi, hogy beleroppan a nagy teherhordásba.

Újra meg kell tanulnunk bízni. Még akkor is, ha a csalódásoktól senki nem óv meg teljesen. De minden nehézség ellenére mindannyiunknak vannak olyan tapasztalatai, amelyek újra azt üzenik: van alapunk a bizalomra.

Az öröm képessége. A gyermekek tudnak örülni, mégpedig igazán örülni. Valahányszor bemelegyek a plébániánk óvodájába, mindig megcsodálom a gyermekek őszinte örömét. Ez az öröm pedig nem csupán a nagy dolgokra vonatkozik: örülnek, ha találnak egy katicabogarat, ha lecsúszhatnak a csúszdán, ha kapnak egy szem cukorkát, ha valaki ölbe veszi őket. Mi, felnőtt emberek, mennyire jelentékteleneknek tartjuk ezeket a dolgokat. Sőt, hiszem azt, hogy Isten számunkra sokkal nagyobb dolgokat ad. Hiszen mennyivel nagyobb az értéke egy lakásnak, egy autónak, egy munkahelynek, a családnak például a katicabogárhoz képest. A felnőtt ember, a magát nagynak tekintő ember hajlamos, hogy belekeseredjen az életbe, mert lelke eltompul az öröm előtt.

A gyermek szeretete. A gyerekek nagyon tudnak szeretni. Bár van a gyermekben is olyan hajlam, hogy kikönyörögjön, kihízelegjen magának valamit, így valamilyen módon színleli a szeretetet, mégis, nem ez szeretetének fő mozgatórugója. Megkockáztatom azt vallani, hogy a gyermek hosszabb ideig nem tud nem szeretni. Ha haragszik is valakire, hosszú ideig nem viseli el ezt az állapotot. Sokkal gyorsabban kibékül, mert nem tud szeretet nélkül élni.

Ezzel szemben a felnőtt energiája nagy részét arra használja, hogy hogyan tudná a szeretetét visszatartani. Például a harag által. Ez erőfeszítésbe kerül még a felnőttnek is. A gyermek erre nem fecséreli energiát. Megharagszik, megbántja ő is a másikat, sír, de hosszú ideig nem tart haragot. Ha át akarjuk élni valóban a karácsonyt, lélekben gyermekké kell válnunk!

Az evangélium tanítását a modern lélektan egyik legnagyobb alakja Carl Gustav Jung (1875–1961) igazolja. Jung szerint az emberi személyiségben két nagy erő működik. Az egyiket latinul senexnek nevezi. Ez a senior, az idős szóból származik. A személyiség ezen arca nagyon elővigyázatos, kiszámított, de keresi a sikert, a birtoklást és a saját maga teremtetten biztosságot. Mindez önmagában még nem is rossz. A személyiség azonban nem teljes a bennünk élő örök gyermek nélkül. Ezt nevezi ő „puer eternus”-nak. Ez felelős azért, hogy az ember munkájában helyt tudjon állni, hogy ünnepelni tudjon, ha kell, legyen játékos és humoros, hogy örüljön, hogy együtt tudjon dolgozni másokkal, hogy bízson és szeressen. Mindkét személyiségvonásra szükség van, mindkettőnek egyensúlyban kell lennie bennünk.

Halász Piusz (1908–1994) ciszterci atya, lelki író erről így ír: „A karácsony nagy titka a Gyermekek. Természetes életünkben először gyermekek vagyunk, aztán felnőttekké válunk, a természetfölötti életben megfordított a sorrend: az öreg és elfáradt emberiségnek a betlehemi jászol tövében újra gyermekké kell lennie. Minden karácsony felszólítás az újjászületésre.”

Isten gyermekké lett, hogy felnőtten és idősen is lélekben újra gyermekiek lehessünk.

Bátkai Sándor

ÚTBAN A MEGVÁLTÁS 2000. ÉVFORDULÓJA FELÉ

„ÍME, ELJÖN A FELHŐKÖN, ÉS MEGLÁTJA MINDEN SZEM, AZOK IS, AKIK ÁTSZEGEZTÉK...” (JEL 1,7)

Tudós csoportot kértek fel, határozzák meg az utóbbi ezer év legfontosabb eseményeit, amelyek a legnagyobb hatást gyakorolták az emberi világra. Az első helyre a Bibliának nyomtatásban történő megjelenése került, ezt követte a második helyen a reformáció nagy hatású mozgalmának kibontakozása, majd a harmadik helyre tették a technikai fejlődés szempontjából nagy jelentőségű gőzgép

feltalálását, megalkotását. Ha a világtörténelem legnagyobb, legértékesebb eseményére gondolunk, vitathatatlanul toronymagasan kiemelkedik a MEGVÁLTÁS, amelynek 2000. évfordulója felé közeledünk.

A tökéletesen boldog édeni állapotot a Teremtő ellen lázadó Sátán rontotta meg, amikor kígyó formájában megjelenve bűnre csábította az embert.

A bűnre kimondott ítélet viszont egyértelműen a halál. Az Örökkévalót az ember iránt érzett halálos szeretete arra készítette, hogy Fiában maga vállalja fel a halálos ítélet elszenvedését, hogy így örök életet biztosítson mindazoknak, akik elkérik a kegyelmet. Ugyanakkor Isten kimondta a Sátánra vonatkozó ítéletét is: „az asszony utódja a fejedet tapossa, te meg a sarkát mardosod.” (1Móz 3,15) Itt hangzott el a Megváltó eljövetelének első ígérete. Ezt követően az Örökkévaló még számos prófétai üzenetben tartotta életben a Messiás eljövetelének reménysugarát. Kiemelkedő szépségű Ézsaiás próféta megfogalmazása: „Mert egy gyermek születik nekünk, fiú adatik nekünk. És az uralom az Ő vállán lesz, és hívják nevét: Csodálatosnak, Tanácsosnak, Erős Istennek, Örökkévalóság Atyjának, Békesség Fejedelmének!”

Az utolsó konkrét üzenetet Isten angyala, Gábiel mondta el egy fiatal szűznek, Máriának, aki rendkívüli, megtisztelő feladatot kapott Istentől. Az angyal váratlan megjelenése és köszöntése – „Üdvözlégy, kegyelembe fogadott, az Úr veled van” – nagy csodálkozást váltott ki Máriából. De Gábiel folytatta az üzenet átadását, és fontosnak találta, hogy a KEGYELEM szót újra megismételje: „Ne félj, Mária, mert kegyelmet találtál az Istennél! Íme, fogansz méhedben, és fiút szülsz, akit nevezz Jézusnak.” (Luk 1, 28–30.) Mária, miután alaposan megdöbben, felocsúdva megkérdezte az angyaltól: „Hogyan lehetséges ez, mikor én férfit nem ismerek?” A világtörténelemben nem volt még olyan, hogy férfi kikapcsolásával egy nő gyermeket szüljön! Rokonaimnak, ismerőseimnek, nekem is vannak szüleim! Hogy történhet ez?! Az angyal világossá teszi a csodát: „A Szentlélek száll reád, és a Magasságos ereje árnyékozik be téged, ezért a születendőt is Szentnek nevezik majd, Isten Fiának.” Nos, ebben rejlik az isteni csoda, hiszen mindenki, aki férfi akaratából születik e földre, hozza magával az Ádám-tól örökölt eredendő bűnt. Jézus Krisztus viszont a Teremtő Isten akaratából, a Szentlélek közreműködésével fogant meg és született e földre, ezért mondta az angyal: „Szentnek nevezik majd!” Ahhoz, hogy Jézus tisztán, szentként jöjjön a földre, Isten a kezet – konkrétan Máriát – is megtisztította, ezért hangsúlyozta az angyal kétszer is, hogy „kegyelembe fogadott lettél”! Kegyelmet csak annak kell kapnia, akinek vannak bűnei, de aki kegyelmet kapott Istentől, annak eltöröltettek bűnei! Így tisztán, szentként jöhetett a földre Jézus, és lehetett szeplőtelen, tiszta áldozati BÁRÁNY a mi bűneinkért! Amikor eljött az isteni időszámítás szerinti

meghatározott idő, felragyogott a betlehemi csillag, és a Messiás Jézus Krisztus belépett földi világunkba! Polgári időszámításunk ehhez a világtörténelmi jelentőségű mozzanathoz igazodik. Jézus Krisztus földi megváltói munkája harminchárom és fél év után a gólgotai kereszten fejeződött be, majd visszatért a mennyei dicsőségbe. Nos, ha volt a történelemben emlékezetes, nagy hatású ünnepség, a közel 14 év múlva sorra kerülő emlékünnepe minden eddigit meghalad, hiszen a MEGVÁLTÁS csodálatos eseményére emlékezik majd a keresztény világ, amely 2000 évvel ezelőtt történt értünk a gólgotai kereszten!

De térjünk vissza napjainkra, hiszen karácsony közeledik, és a csodálatos isteni szeretetnek földre jöttét ünnepeljük. Amikor a fenyőn kigyullad a gyertyák fénye – képletesen szólva –, szívünket felviszi a mennybe, a mennyet pedig lehozza hozzánk! A megígért Messiás földre jöttével Sátán is aktivizálta magát. Heródest rávette a gyermekgyilkosságra. A kísérlet sikertelen lett, mert Isten kimenekítette a családot az újszülöt-tel Egyiptomba. Heródes halála után visszatértek Názáretbe, ahol Jézus 30 évig rangrejtve élt családjával és kortársai között. Ezt követően elkezdte tanítói munkáját, és ettől kezdve már nem próféták, hanem Jézus saját szavaival mondta el jövetelének célját, az örömmüzenetet Isten minden emberi elmét meghaladó szeretetéről: „Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen!” (Jn 3,16) Ez az igazi „halálos szerelem”, Jézus belehalt, annyira szeretett bennünket! Nem a katolikusokat, nem a reformátusokat, nem a baptistákat, hanem a világot, tehát mindenkit, aki elfogadja magára nézve az Ő helyettesítő áldozatát. Ahogy közeledett Jézus megváltói munkájának befejezéséhez, egy rendkívül fontos dolgot közölt tanítványjaival: lesz még egy végzetes és hatalmas Adventus Domini. Előtte viszont megígérte: „elmegyek helyet készíteni számotokra. És ha majd elmentem, és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magam mellé veszek, hogy ahol vagyok, ott legyetek ti is”! (Jn 14, 1–3.)

Kedves nemzettársaim! Jézus Krisztus főpapi imájában úgy fohászkodott az Atyához: „Nem azt kérem, vedd ki őket a világból, hanem, hogy őrizd meg őket a gonosztól!”, mert Jézus tudta, hogy a végidőkben egy nagyon gonosz világ köszönt ránk. Amikor a második eljövetelének közeledéséről beszélt, tanítványainak szinte a mai, erkölcsileg értékvesztett világunk kórképét festette meg: a szeretet kihűl az emberekben, a go-

noszság megnő, nép népre támad, az aggasztó természeti jelenségek egyre sűrűsödnek, hamis próféták jelentkeznek, hogy megtévesszék az embereket. Jézus viszont imájában az Atyától kért védelmet azok számára, akik Őt a szívükbe fogadták: „Őrizd meg őket a gonosztól, mert lesz egy sordöntő éjszaka, amikor elhangzik a kiáltás: Íme, jön a Vőlegény, jöjjetek a fogadására!” Jézus mentő szándékkal mondta el a tíz szűzről szóló példázatát, amelynek zárásaként ez áll: „És akik készen voltak, bementek vele a menyegzőre! Azután bezárták az ajtót!”

Drága magyar testvéreim! Jézus távozása óta folytonos adventben élünk, azaz visszavárjuk Őt, amint megígérte. Most még tart a kegyelem ideje. Segítsen Isten bennünket, hogy időben elfogadjuk az Ige „ébresztő üzenetét”, hogy, amikor jön a nagy végelszámolás, ne álljunk a bezárt ajtón kívül keserű szomorúsággal, kárvallottan. Lehetünk mi is azok sorában, akik a nagy névsorolvasáskor boldogan hallják az életét értünk áldozó Jézus Krisztus ajkáról: „Jöjjetek, Atyámnak áldottai, örököljétek az országot, amely néktek készített!”

Matekovits Mihály

ÉMLÉKEIMBŐL

TALÁLKOZÁSOK PÁTER GODÓ MIHÁLYAL

A kisiratosi születésű Godó Mihály (1913–1996) neve szülőfalujában igazán halála után lett ismert és közismert. Addig többnyire magyar és nagyvilági egyházi körökben ismerték tevékenységét, évtizedekig csak suttogták nevét, de mindig tisztelettel és sokszor csodálattal. 1952-ben tartóztatták le először, mint hazaárulót, 16 év börtönre ítélték, hét és fél évet sötét magánzárkában töltött. 1962-ben engedték feltételelesen szabadon, de még 3 évig kényszerlakhelyen volt. Ezután engedték ismét „nyilvánosan” papi tevékenységet folytatni, de nem a Gyulafehérvári Egyházmegyében. A temesvári helynök (akkor évekig nem volt püspök) örömmel fogadta egyházmegyéjébe, és Herkulesfürdőre helyezte, ahol hozzá tartozott nagyon sok, katolikus lakosság szempontjából kis helység, köztük Mehádia is. Ezen a környéken 9 éve nem volt kinevezett pap, csak a szomszédos plébánosok jártak néha ünnepekkor misézni vagy legtöbbször temetni.

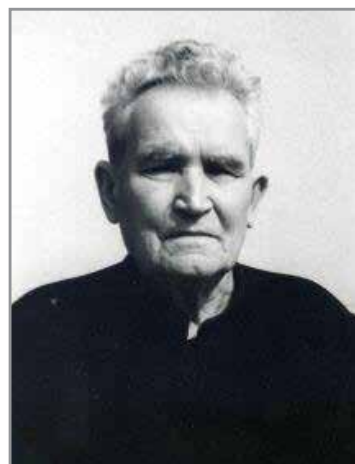
Amikor 1952-ben Aradon a minoriták vezetőit (P. Grúber Ernőt és P. Oláh Ferencet) börtönbe küldték, a többi szerzetest a háromszéki Eszternekre zsúfolták össze kényszerlakhelyre, s az Arad belvárosi plébániát világi papok látták el. Így került Biléd, Pécska és Szentanna után Aradra a temesvári születésű Johann Markovitz (1922–1981) káplán, akit már Pécskán is Markovitz Jánosnak neveztek, mert, mint tősgyökeres temesvári, jól beszélt és prédikált magyarul is. Engem mint ministránst megkedvelt, majd amikor 1955-

ben a minoriták visszatértek, orsovai plébános lett. Az ő idejében költözött a város, az egyházi temető, és épült fel az új templom. Már 1956-ban egy hónapot töltöttem nála a nyári vakációban, majd ezután, haláláig, minden nyáron ott voltam. A városköltözésről, a sokszor meglátogatott Ada Kaleh-szigetről, a Korona kápolnáról vagy a csehek lakta Eibenthalról más alkalommal írok. Most egy 1965-ös eseményről számolok be.

Esős, hűvös nyári reggel volt, a (még régi, 1818-ban épült, Szent István tiszteletére szentelt) templomban kevesen voltak a misén, amikor egy magas, csepegő esőkabátos férfi végigcsörtetett a padok között, térdet hajtott, és bement a sekrestyébe. Még akkor nem volt szembe oltár, a miséző plébános kissé oldalt fordulva intett nekem, hogy menjek utána.

Te ki vagy? – dörgött rám az ismeretlen. Elmondtam, hogy aradi matematika szakos egyetemi hallgató vagyok, a plébános vendége.

Én Godó Mihály pap vagyok, mondta, most neveztek ki Herkulesfürdőre plébánosnak, tegnap érkeztem, és egy fürdővendég kérte, hogy ma kilenckor misézzek elhunyt szeretteiért. De ott nem

találtam se ostyát, se misebort, kölcsönkértem egy motorkerékpárt, és ide vágattam kérni, tudtam, hogy Orsován van állandó plébános. Tudsz ebben segíteni? Délután visszajövök, és bemutatkozom a papodnak, de most sietnem kell, mert már negyed kilenc van, és előttem még 20 kilométer áll.

Olyan határozott és meggyőző volt, hogy szinte automatikusan cselekedtem, öntöttem bort egy kis üvegbe, a nála levő nejlonzacskóba tettem 3 nagy és kb. 30 kis ostyát, majd a sekrestyéből az udvaron át kikísértem. Markovitz plébános megdicsért, mert ő hírből ismerte a börtönviselt jezsuita páttert.

Godó atya délután – ismét a kölcsönkért kétkezekkel – át is jött Orsovára, megköszönte a segítséget, néhány száz ostyát még elvitt a helyi készletből, nekem pedig elmondta a Pitagorasz-tételt („matematikát a börtönben tanultam egy rabtársamtól, aki egyetemi tanár volt, ő viszont tőlem tanult latint”).

Utána még többször találkoztunk. 1974 decemberének utolsó napjaiban feleségemmel Herkulesfürdőn voltunk nászúton, s ott vettünk részt a szilveszteri hálaadó szentmisén a kicsi templomban. Mise után odajött a padhoz, és meghívott bennünket egy ó- és újévi koccintásra. Amikor megtudta, hogy mi nem megyünk „bulizni”, meghívott asztalához: kisiratosi szalonna, lila hagyma és kenyér volt a menü. Sokat mesélt börtönéveiről, ennek előzményeiről, majd jelenéről.

Évekig nem találkoztunk, mert ismét börtönbe került, most „csak” 6 évet kapott, de ekkor már érvényesült a nemzetközi nyomás, és közel két év múlva, 1980-ban újaradi káplán lett. Sokat jártam hozzá, mert érdekes volt minden szava. Ő volt az egyetlen olyan romániai rab, aki kérvényezte, hogy ne engedjék ki, maradhasson a börtönben, mert több köztörvényes bűnözőt jó útra térített, s ezt szerette volna folytatni. Erre szó szoros értelemben kilökték az intézmény kapuján.

Amikor 1986-ban Pankotára nevezték ki plébánosnak, felajánlottam, hogy személygépkocsimmal segítsek átköltözni Újaradról. Nem kell, mondta, mert egy jezsuitának csak egy bőröndje van, benne egy-két váltás ruha meg egy „pótreverenda”. Minden más (ágy, asztal, ágynemű, pár pohár és egy lavór) akad bármely plébánián, azok nem az enyéim.

Egy nyáron, 40 fokos melegben indult el gyalog a vasárnapi mise után Pankotáról Galsára misézni. Megszédült, leült az árok szélére, majd a mentőautóban tért magához. Mesélte, hogy az ugyancsak börtönviselt Boros Béla érsek (1908–2003) megszidta: fontosabb nekünk egy egészséges, tevékeny pap, mint egy áldozat. Esetleg a galsaiak csak imádkoztak volna, mint ahogy tették is.

1993-tól az Arad megyei szentannai (német fenntartású) öregek otthonában lakott, naponta misézett, ismert minden beteget (német nyelvtudását is a börtönben tökéletesítette egy szász evangélikus lelkész rabtársától). Látogatásomat mindig szívesen fogadta, a múltra emlékezett, de csak a jövőről beszélt.

Itt dolgom van – mondta.

Halála előtti napon is misézett a bennlakó öregeknek.

Páter Godó Mihály sírmléke

Ódry Mária

TALÁN AZ ÜNNEP

Talán az ünnep miatt vágyom a csendre
– csendes éj, szentséges éj...
ablak előtt, hóesést nézve
egy faágon ékes seregély.

Magot talált, fenyőmag lenne?
– ím az ünnep személyesen
az éhezőknek enni adni,
– megváltás – ez lenne? – Igen.

Kicsiben, nagyban – gondoskodsztólunk,
– faágon éhes madarak,
az égi manna Te Magad vagy,
Uram – nekünk adtad magad!

Arad, 2019 karácsonyára

Ódry Mária tusrajza

Tudomány

Piroska István

A KLÍMAVÁLTOZÁS EGYES KÉRDÉSEI

„REPKÉNYES” NÉZETBEN

„MINDENNAPI KENYERÜNKET ADD MEG NEKÜNK MA!”

Többen megkérdezték tőlem, hogy a soborsini Repkényen miről tudtunk annyit beszélgetni. Erre nehéz válaszolni, ugyanis nem egy téma terítékre került, a kisebbségi sorstól a haikuig. Számomra talán a klímaváltozásról szóló vita a legmaradandóbb értékű. Felvetődött a kérdés: ha minden így folytatódik, a következő nemzedéknek meglesz-e a „mindennapi kenyere”, s ha lesz, olyan lesz-e, mint napjainkban? Tehetünk-e még valamit? Ha igen, mit? Térjünk vissza életmódban az őseink szokásaihoz? Vagy lesz, ami lesz: Carpe Diem?

Két magyar – úgy, ahogy – megérti egymást, de három vagy annál több már biztosan nem. Így volt ez ebben a témakörben a Repkényen is, nézetek csaptak össze, mindenki a vélt vagy valós

igazát bizonygatta, halkabban vagy hangosabban. Egyetértettünk abban, hogy életmódváltásra van szükség, de milyen mélységig?

A mélység mértékéről Dr. Csillag István így vélekedett: „ha érdemben változtatni akarunk, akkor váljunk halakká, a halak életmódja teljesen más, mint az embereké, ők nem szennyezik környezetüket.”

A vészcsengőt egyes tudósok már a múlt században meghúzták, de ez politikai vagy gazdasági érdekek miatt süket fülekre talált. Ezzel kapcsolatban vetődött fel egy másik nagyon fontos kérdés, vajon a politikum milyen mélységig avatkozik /avatkozhat be a gazdasági folyamatokba, illetve a politikum milyen szinten szolgálja ki

a gazdasági elképzeléseket, folyamatokat. Pro és kontra itt is volt. Aki aktív politikusként tevékenykedett, vagy még most is az, azt vallotta, hogy a lehető legmélyebben lehet „belenyúlni”, a többiek ott húzták meg a vonalat a beavatkozásban, ahonnan kezdődően a szakmai tudás a mérvadó. Gondolom, ez utóbbiaknak van igazuk: egy normálisan működő társadalomban politikus nem dönthet arról, hogy mit tegyenek például az atomerőművek működése kapcsán, mert nem kötelessége tudni, hogy egy atomreaktor belsejében milyen folyamatok zajlanak le, mi a teendő, hogy ne következzen be egy katasztrófa. Azért vannak a jól megfizetett tanácsadók (általában szakemberek), akiknek meg kell hallgatni a javaslatait. Egy atomerőmű szakembereit nem lehet politikai alapon kiválogatni. Katasztrófához vezethet, ha négy évig az egyik párt, másik négy év után a másik párt emberei működtetik az erőművet vagy más fontos nemzetgazdasági egységet.

Ami a klímaváltozást illeti, az első kérdés talán az lenne, hogy az elkövetkező évtizedekben felmelegedés (ahogy eddig tapasztaltuk) vagy pedig lehűlés vár reánk. Most akkor elégünk vagy megfagyunk? Az utóbbi talán meghökkentő kijelentés, de egyes tudósok szerint a Nap az elkövetkező években „hűlő spirálba” kerül, ami maga után vonja a Földet érő energiamennyiség csökkenését. Kis jégkorszaknak nézünk elébe?

A másik lehetőség: a hőmérséklet állandó emelkedése miatt romlanak az életkörülmények, egy idő után azok a fajok, amelyek tudnak alkalmazkodni az új körülményekhez, tovább élnek, a többi lassan kipusztul. Az ember is erre a sorsra kerül?

Nem tudjuk befolyásolni a légköri mozgásokat, a szárazföldek, az óceánok, a bioszféra változásait, a naptevékenységet, a napállandó fluktuációját, a vulkánkitöréseket, a Föld mágneses pólus-helyeinek ingadozását. Talán távlatban ez utóbbi a legfontosabb: ha a Földet körülölelő mágneses mező gyengül vagy teljesen megszűnik a pólusvándorlás miatt, akkor nincs „védőháló”, amelyik megakadályozná a kozmikus sugarak korlátlan beáramlását a Földre. A hatása katasztrofális lehet, ennek következtében tényleg megszűnhet az élet minden formája a Föld felszínén.

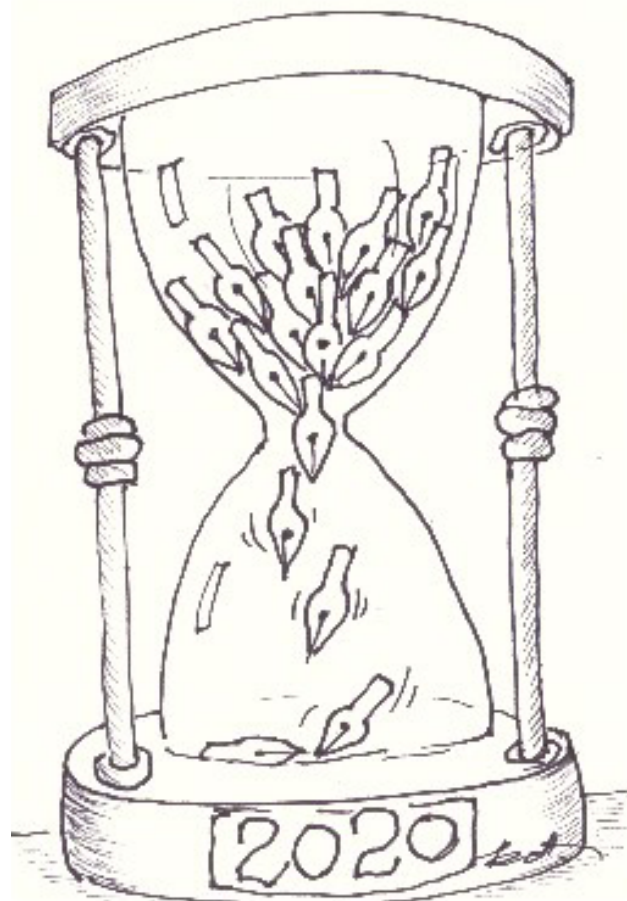
Mi csak az úgynevezett antropogén hatásokat tudjuk befolyásolni, az üvegházhatást előidéző gázok és aeroszolok mennyiségének csökkentését, minél kevesebb energia felhasználását, a zöld felületek növelését.

2019. szeptember 21. és 23. között tartották New Yorkban az ENSZ új klímaügyi csúcstalálkozóját.

A szakértők szerint az emberi eredetű globális felmelegedés több évtizedes időtávon ugyan, de megállítható, de ehhez klímavédelmi intézkedésekre van szükség. Ez már nem vállalás lenne, amelyet az országok vagy betartanak vagy nem, hanem olyan gazdasági, politikai intézkedések sora, amelyet mindenkinek be kell tartania. De ezzel kapcsolatban is vannak ellenvélemények: egyes tudósok szerint nem klímaváltozás, hanem csak hőmérséklet-emelkedés vár ránk.

Már az ifjúság is tiltakozik a környezetromboló hatások miatt, szép tőlük, de azért szeretném hallani vállalásaikat: gyalogosan, kerékpárral, esetleg tömegközlekedési eszközzel fogok járni, az okos telefonomat naponta csak egy órát használok (ritkán kelljen töltenem), a szobámban a klímaberendezést ki fogom kapcsolni, legalább egy fokkal csökkentem télen a szobám hőmérsékletét, és hadd ne soroljam tovább. Nem kellene velük megismertetni alaposan az „ökológiai lábnyom” fogalmát? Tesztek sorozatát kellene kitölteniük, hogy tudatosodjon bennük: *nagyobb részt tőlük függ a Föld jövője, hiszen a most élő, idősebb generáció a megrögzött szokásaival előbb vagy utóbb végleg távozik.*

Ha minden jól megy, s mindenki összefog, akkor még évtizedeken keresztül mondhatjuk a Mi-atyánk címben idézett sorait.

Kett Groza János grafikája

Dr. Markovity Radmila

A SOKSZÍNŰ SZERETET

A Magyar Értelmező Kéziszótár szerint a szeretet a következőket jelenti:

„1. Valaki, valami iránti ragaszkodásban, gyengédségben, önzetlen jóakarásban megnyilatkozó érzelem.

Baráti ~; a haza iránti ~; 1 <Meleg hangú levélzáradékban.> ~tel csókol, üdvözl.

2. Valaminek a kedvelése, öröm a vele való foglalkozásban, *a munka, a természet szeretete.*”

Van harmadik jelentése is: szeretetcsomag és szeretetház.

Természetesen értékes a szeretet jelentésének ismertetése, de ennek nagyon sok nüanszbeli eltérése létezik.

Mivel anya vagyok, kezdeném az anyai szeretettel. Nem tudom, más hogy van vele, de a gyerekeimért feláldoznám önmagam, odaadnám az életemet értük, de ha kellene, ölnék is, csak megvédjem őket a rossz emberektől, akik az életükre törnének. A baromfi nyakát sem mertem elvágni, nemhogy embert ölni, de megtenném, hogy megvédjem őket. Most nem mentegetőzőm, csak nyomatékosítok.

Persze az anyai szeretetnek is vannak különféle formái. Nevelés közben, ha szükséges, a gyerek érdekében jöhet a dorgálás, figyelmeztetés, mert minden szülő azt szeretné, ha a gyereke becsületes, igaz felnőtté cseperedne. A gyerek nem érti meg. De majd idővel rájön, miért kapta a büntetésnek valamelyik formáját (két hétig tilos a futballozás, nincs diszkó stb.)

A lelki összesimulás este vacsora után, amikor a testvérek közös fürdetése hangos nevetéssel, törölközős öleléssel folytatódik, majd az ágyban a mesével. Az volt az igazi, amikor ugyanazt a mesét számtalanszor olvastatták velem, már csalni sem lehetett, mert fejből tudták a szöveget. Rám szóltak: „Anyu, kihagytad” – és mondták, mit hagytam ki. Rajtuk kívül nem tudom, kinek szajkóztam volna a százszor olvasott mesét.

Ma már nagymama vagyok. Nemrég megkérdezte egy kedves ismerősöm: a gyerekeid szeretted jobban vagy az unokáidat? Hogy lehet ilyet kérdezni? Másképp szeretem a gyerekeimet, és

másképp az unokáimat. Egyiket sem jobban a másiknál, csak más a megnyilvánulás. Az unokáimat az ölembe veszem, puszilgatjuk egymást, rajzolunk, tanulunk, játszunk, sorolhatnám még. Sajnos, a gyerekeimre kevesebb időm maradt, mert dolgoztam látástól vakulásig, de a szombat és a vasárnap a miénk volt. A gyerekeim jönnek hozzám, segítenek, féltenek. A fiam és a menyem hozzák a „vasárnapi” ebédet, amely majdnem egész hétre való adag.

Kell ettől szebb szeretet?

A testvéri szeretetet sem hagynám ki. A fiútestvérem kilenc évvel fiatalabb, mint én, kicsit én voltam a pótmamája. Imádtam, pelenkáztam, meséltem neki is, játszottunk, és amikor nagylány lettem, vittem magammal a fürdőbe, a moziba, mert abban az időben filmeket néztünk. A baráti társaságomban Prikolicának (utánfutónak) nevezték, de engem nem zavart. Mondtam nekik:

– Láthatjátok, milyen jó gyerek. Nincs vele semmi bajom sem.

– Persze – válaszolta Lali, az osztálytársam –, csak alig tudod kikönyörögni a vízből, majd odaszalad hozzád, és megkérdezi, megeheti-e a szendvicседet, te persze odaadod neki. Már karcsúbb vagy, mint kellene.

– Ne túlozz, Lalikám!

Nevettünk mind a ketten.

Mivel szegények voltunk, mint a templom ege-re (az anyám, aki egyedül nevelt minket, nem keresett sokat), minden filmre nehezen lehetett kivenni a zsebből azt a kis aprópénzt. Ha anyánk nemet mondott, az öcsém, Tibor, folytatta a próbálkozást, fifikás módszerrel. Ment az anyánk után, amerre anyus, ott az én Tibikém, és csak ennyit mondott: anyúúúúúúúú, anyúúúúúúú. Anynyira az idegeire ment szegény anyánknak, hogy erélyesen a kezébe nyomta a pénzt azzal: „Indulás! Ne is lássalak benneteket!” Mi persze csillogó szemekkel szedtük a lábunkat a mozi felé.

A szeretet megmaradt, persze itt is más formában.

Tanárként dolgoztam. Osztályfőnöki beosztást is kaptam. Azok voltak a „gyerekeim”. Szigorú voltam, követeltem a tananyag ismeretét, a tiszt-

teletteljes viselkedést társaikkal és tanáraikkal szemben, de szerettem őket nagyon. Nem tudták, hányszor harcoltam értük a kollégákkal a jobb jegyért, őket pedig biztattam, ne féljenek. Olyan tanulóim is voltak, akik sokban hasonlították rám. Nem szerették és nem is tudták a matematikát vagy a mértant. Azokkal bezzeg együtt éreztem, és mindent megtettem, csak ne bukjanak pótvizsgára. Az egyik generációmnak hat évig voltam az osztályfőnöke: eljöttek hozzám kávézni, beszélgetni, sőt, ha nekik öt órájuk volt, nekem meg hat, olyankor elkérték a kulcsom, megfőzték a kávé, megitták, leborították a csészét, én pedig jószóltam nekik a kávézacsból. Jól szórakoztunk. Ma én vagyok nekik az Oszi, vagy Radmila mama. Kell ettől szebb?

Olvastam a cikket a szeretetről, ami főleg a levélírás befejező részére vonatkozatható.

A lányomnak, aki távol dolgozik tőlem, azt írom: szeretlek, puszillak, öllelek, hiányzol, anyu. Az unokáimat becézgetve „szeretgetem”, és odaírom: mama vagy mamikád.

Kevés emberrel levelezek, de a köszönetem, tiszteletem jeléül a levél végére odaírom: Szeretettel. Vagy annak függvényében, kinek írtam búcsúzóul, olykor így zárom: Szeretettel és tisztelettel, Radmila. Én azt úgy is gondolom.

A baráti szeretetben volt és van részem, de sajnos gyerekkori barátnőm egy sincs már, és ez, ha rá gondolok, nagyon fáj, könnyeket tud csinálni a szemembe, de az arcukat, mosolyukat, mozdulataikat, beszélgetéseinket, tudatosan-e vagy tudat alatt, de őrzöm, bennem élnek.

Úgy érzem, ide kívánczik a következő történet.

Hetente egyszer vagy kétszer Dani unokámmal mentünk Verbászra, ahol arcáról a bakteriális fertőzés által keletkezett hólyagocskákat égették le. Húsvét előtt pár nappal volt időpontunk. Én vittem Danikámat a kórházba, mert az anyja, apja dolgozott. Odafelé nemigen beszélgettünk, hagytam a gyereket pihenni, fáradt és álmos volt. Amikor megérkeztünk, tíz perc sem telt el, és bemegettünk az orvosnőhöz. Igazán kedves doktornő kezelte az unokám arcát. Leültette őt az ágyra, és 40 fokos folyékony vegyszerrel kezdte sütyögetni a homlokán levő apró dudorokat. Ott álltam az ágy mellett, és láttam, amint Danika arca sápadni kezdett, összeszorult a szája, görcsösen szorította az ágy szélét, teste megfeszült, mint az íj. Tekintetünk találkozott, azt akartam mondani: „tarts ki, kisfiam, mindjárt vége lesz.” Éreztem tekintetében a panaszt, és tudtomra adta: „nagyon fáj, mamám.”

Ekkor a doktornő szólalt meg:

– Tudom, ez fájdalmas, az aprókat sokkal nehezebb eltüntetni, mint a nagyobbakat. Elégedetlen vagy az eredménnyel? Én is, de ahhoz képest, amikor elkezdtük, van haladás.

– Elégedetlen vagyok – mondta Danika halkan.

– Mára elég lesz! Az ünnepek utáni csütörtökön vagy pénteken jöjjenek ismét – utasított bennünket a doktornő.

Elköszöntünk, és kimentünk a rendelőből. Meredek lépcsőkön haladtunk lefelé. Danika megfogta a karomat.

– Vigyázz, mamám, le ne ess!

Ugyan már, velem törődik, neki meg fájdalmai vannak.

– Fáj még mindig, kisfiam?

– Fáj.

– Tudom, gyerekem, de majd lassan csökken a fájdalom.

Kiértünk az épületből, ahol a fűben apró pici vadvirágok nyíltak, a szirmaik a kamillára emlékeztetnek. Danika lehajolt, szótlanul letépett egy szálát. Szeretetet sugárzó lényével nyújtotta nekem, majd kétrét görnyedt, hogy puszt nyomhasson az arcomra, és szó nélkül, gyengéden a kezembe helyezte a fehér virágszálát. Fogtam a vadvirágot, felcsillant a szemem, betűztem a kabátom gomblyukába. Én sem szóltam semmit. Egymásra néztünk mosolyogva. Danika megfogta a kezem, és vezetett a parkoló felé.

Még csak annyit. Nekem is voltak nagyszüleim, sajnos csak nagymamáim, de imádtam őket, ez nem is kifejezés, mert valóban nincs rá szó. Ugyanúgy az anyámat is szerettem és becsültem.

Juhász Béla Sok szeretettel... című írásával tökéletesen egyetérték. Idézem a befejező pár mondatát: „Értjük egyáltalán, valójában mit jelent a szeretet? Az őszinte, határtalan, mindent átölelő szeretet: Semmiképp sem kimondott vagy leírt szavakat. Még azt sem állíthatjuk, hogy a léleknek mindennemű gyűlöletet tagadó, elutasító sugárzását. Adjunk értelmet, tartalmat a szavaknak. Higgyük azt, hogy képesek vagyunk áthágni a mocskos akadályokat. Erővel, hittel és... sok szeretettel.”

Talán sokszor nem értjük, miért is szeretünk, miért is szeretünk valakit, valakiket, ahogyan azt sem, miért ellenszenves valaki, aki soha sem bántott meg se szóval, se tekintettel, se cselekedettel. Az érzelmeinket magunkban hordjuk: vagy elrejtjük vagy kimutatjuk. Az érzelmek sokasága közül, mégis, ha lehet, a szépeket tápláljuk, dédelgessük, és ne a rosszakat és csúnyákat!

SZÍNEK ÜZENETE

Sárgulnak a levelek, néhány már rozsdabarna. A szárazság miatt a Hokkaido tők nem nő nagyra, de így is virít narancssárga és mélyzöld csíkjaival a levelek között. Mintha a természet így akarná jelezni, hogy legjavát adja most, mielőtt kegyeivel visszavonul egy időre.

Amikor feltöltődve, ahogy mondani szokták, feljövök a társasház közös kertjének egy hatodából, megakad a szemem a konyhában a neve nincs színű műanyag szárító tálcán, amit egy barátnőtől kaptam, és az is eszembe jut, hogy tegnap néhány hasonló, de kicsit provokatívabb árnyalatú fürdőruhát láttam a strandon. Ezeket szokták neon színeknek nevezni. Se nem rózsaszín, se nem sárga, se nem.

Az interneten olvastam, hogy a neon kémiai elem, színtelen, szagtalan egyatomos gáz. A szó a görög neon/neosz új jelentésű szóból ered. Én most inkább angolosan és számítógépesen a „ne(w)” és „on”-ból származtatom, mint összetett szót, ebben az esetben: hajrá a fogyasztói társadalomnak, tessék valami új, működik, vásárol, vicseld! Csakhogy miféle új?

Nemrég láttam egy részt az *Eltűnő örökségek* sorozatból egy kínai művész családról, illetve anyalány viszonyáról. A hagyományos „szu” hímzéssel foglalkoznak mindketten (ezt csak nők művelik kora gyerekkortól), és egy szakmai fesztiválra készülnek, először egyetértésben, aztán külön utakon. Az anya ragaszkodik a természetes alapanyagokból készült festékekhez. Őrli, morzsolja az ásványokat, növényeket, és sziszifuszi munkával bővíti a selyemszálakat.

A lány a kreativitását a színek megújításával is meg akarja valósítani, mesterséges színeket használ, nem reklám, hanem művészi színvonalon. Mindketten díjazottak lettek.

Előveszem a szülői házból örökölt egyik abroszt. Mouliné pamutfonallal hímzett virágok vannak rajta. A vászon megkopott, de a búzavirág kékje most is olyan, amilyennek lennie kell, a pirosak és zöldek sem fakultak ki a sok mosás után. Szinte hihetetlen. Kezdem rózsaszínben látni a világot. Addig, amíg a neon szín gyűjtőnév mellett még beszélhetünk püspökliláról, almazöldről,

korallpirosról (állítólag az év színe), legyünk optimisták, és drukkoljunk, hogy ezek ne váljanak eltűnt örökséggé.

Mosóczi-telepi gyerekként gyakran játszottam az akkor még csendes utcán a szomszéd gyerekekkel. Kitaláltunk egy olyan játékot is, aminek Színes volt a neve. Egyikünk az árokban ide-oda szaladgált, a többiek itt-ott ugráltak az árok felett, zsebükben, szájukban a kertekben gyűjtött virág-szirmokkal. Ha nem tudtak prezentálni a megfogottak olyan színűt, amit a fogó mondott, belőlük lett a szaladgáló. Kedvenc virágunk a változatos színű árvácska volt. Túléltek mindnyájan a szirmokat.

A modern gasztronómia felhasználja az ehető virágokat, főleg a színük varázsa miatt. Budapesten négy-ötezer forintért lehet rendelni egy vállalkozónál egy doboz friss, ehető virágot/szirmot,

Czernák Dorottya illusztrációja

így a nagyváros sem marad ki a Színesből. Az árvácska vezető a listán.

Ezt a szerepet az ásványok között a lapis lazuli tölti be számomra. „Lapis” latinul kő, „azul” arabul ég. Elsődleges lelőhelye Afganisztán volt. A belőle készített kéket ultramarinkéknek nevezték. A legtöbb nagy festő használta. Nekem egy Jan Vermeer kép tette szívem csücskévé, a *Lány gyöngy fülbevalóval*, illetve a róla készült film. A holland mester és családja házában dolgozik egy cseléd lány, akit a festő beavat művészetének vi-

lágába érezvén ösztönös tehetségét. Nagyon szép jelenet, ahol hosszú percek alatt nagy türelemmel őrli, készíti elő az alapot a kékhez, ami megmaradt az örökkévalóság számára a lány turbánjának, különleges fejfedőjének köszönhetően, lévén a címadó kép egyik időtálló vonzereje.

A film arra is emlékeztet, amit szeretett tanárunk, Kovách Géza mondott egy alkalommal, mielőtt útra eresztett minket.

„Az alkotáshoz, legyen az tudományos vagy művészeti, alázatosság is kell.”

Szabó István

MÉG EGY KIS NOSZTALGIA, AVAGY EGY DAL DIADALA

Valamikor az ötvenes évek közepén a nagyvarjasi parasztbanda egy újaradi vagy gáji lakodalomban muzsikált. Kevert családi esemény volt, mert a vőlegény magyar, a menyasszony meg sváb volt. A zenekar is kételtű, mert állott egy tubából, egy eufóniumból (bariton) és egy klánéból – ez lenne a fúvós részleg, továbbá két akkordeonból és egy Döbrögi méretű, messzire dübörgő nagydobból, vele cintányérok és kisdob. „Ez biztos a varnyasi banda” – mondták, akik távolabbról hallották a dob morajlását. Ez volt a kétségbevonhatatlan „ujjlenyomat”, vagy ha úgy tetszik, fülbenyomat.

Ily módon, állig föl(hang)szerelve, vonultak a muzsikások az újabb ismeretlen elébe...

Hát egy hatalmas lakodalmi sátor tátongott az udvaron. Mert a lakodalom egybe alakult, nem külön a menyasszony, vőlegény. Ez eddig rendszerben, ilyen szokott másutt is lenni. Mikor jobban körülnéztek, akkor látták, hogy itt-ott üres székek, azok előtt, az asztalon egy-egy szép fehér rózsaszál, kicsi fekete szalaggal, a székek fölött valami kinagyított fényképek. Mi a fene lössz itt? – kérdezte keresztapám, aki a primás volt. És klánétás. Apám szerint – aki La Paloma cégjelzésű akkordeonján „szolgáltatott” –, idézem: tudod, körösztapád egyszerre volt vicces, hülyéskedő és hogysismondjam, szent! Ezért szerettük, és ezért

vesztünk néha össze! Na, aszongya ez a te körösztapád: koma, löhet, hogy nem jó helyre gyöttünk. Ez itt egy halotti tornak néz ki. De akkor mi a fenének ide vőlegény meg menyasszony?

Na, ez nem az ő dolguk, elkezdődött annak rendje és módja szerint az ihaj, csuhaj. Csakhogy a germán menyasszony és vendégei úgy ültek, mint akik karót nyeltek. Akármit „húzott” a banda, azok úgy maradtak, mintha cementből lennének. Mi lesz ebből? Híre megy, hogy pocsek a varjasi banda. Oda a jó hírük, na! Keresztapám nem véletlenül volt híres arról, hogy „ha akarná, még a halottat is megtáncoltatná.” Tornyai zenész mondta róla, hogy „nincs olyan nóta, amit ne tudna. Ha valamit nem tud, az nincs is!”

A lakodalom magyar tábora énekelt, mulatozni próbált, a másik nem. Aztán a dáridózók is csak ímmel-ámmal, mert szemük sarkából a menyasszony kontingensét figyelték. Azokkal mi van? Hiába a valcerek, polkák, senki se mozdul. Majd oszt egyik szünetben apámék megkérdezték az örömapát, mitől ez a fogfájós hangulat. A cseppet sem vidám örömapa elmondta, hogy azok a képek, csokrok a menyasszony szüleit jelentik, akiket a világháború végén, tán ’44–45-ben Oroszországba deportáltak és ott pusztultak. A lányt a nagyanyja és a rokonok nevelték. De nem hiába mondták az én drága jó keresztapámra, hogy ha

akarja, megrikattya az embőrt, hogyha akarja megneveteti. Óriási leégés egy zenekar számára, ha nem tud hangulatot teremteni, jókedvet csinálni. Így hát odaszólt apámnak:

– Koma, valamit csinálni kéne!

– Jó, jó! De mit? – kérdezte jó atyám.

– Bízd csak rám! Emlékszel még a Lili Marleen-re? Tudod, magyarul úgy vót, hogy „Kívül a kaszárnán, künn a kapunál.”

A komája emlékezett.

– Na, idefigyelj! Én elkezdem, Jóska a kisdobot pörgeti hozzá, te meg lassan lépj be! Jó?

A dobosnak a Lili Marleen újraindítója bemutatta, hogy működjön a kisdob, de nehogy a nagydob vagy a cintányér belepofázzon!

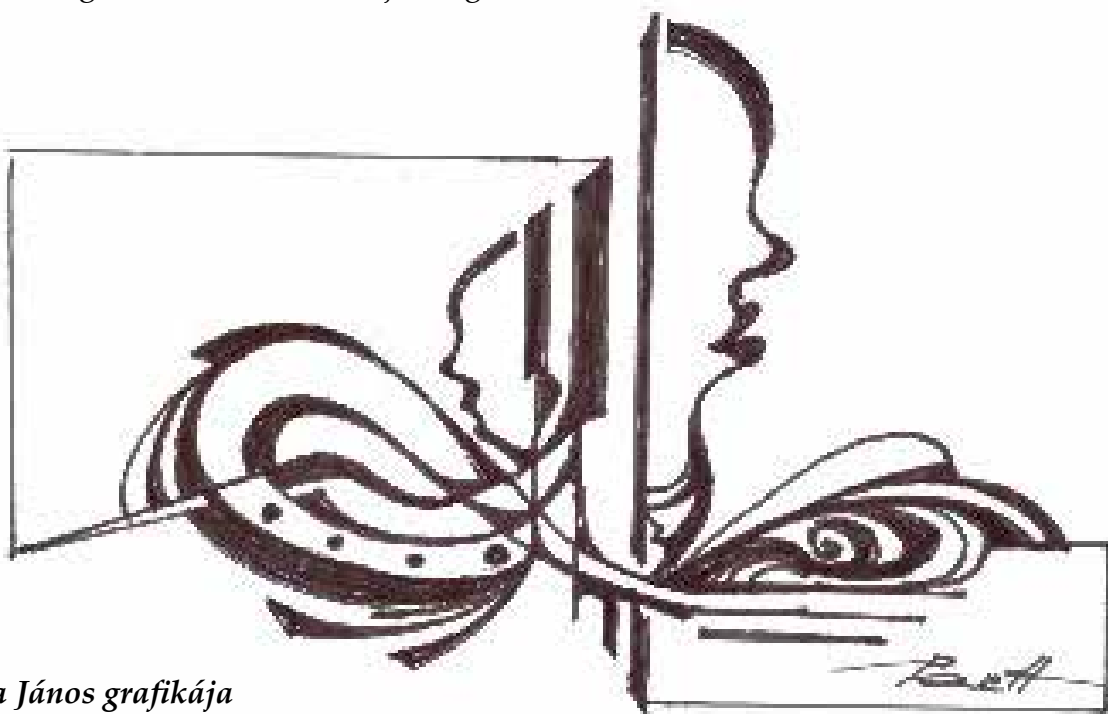
Elkezdte a klánét. A kisdob, mint egy hűség, örökmozgó puli kísért. Az akkordeon fokozatosan, egyre erősebben kiegészítette, mint holdat a csillagos ég. A kisdob lágy pergése meg, mint őszi eső a lehullott leveleken.

S csoda történt. Ma úgy mondanánk a nagyobb hatás kedvéért, hogy katarzis. A domború farú Gretchenek és a szikár, inas Hansi bácsik fölvetették fejüket, kihúzták magukat, és döbbenet néztek. Aztán megeredtek a könnyeknek csatornái. Tartott, ameddig tartott. Férfiak, nők, gyerekek – mind összeborulva. Itt-ott hangos zokogás és szünni nem akaró orrfúvások. Te jó isten, mi lesz ebből? A menyasszony násznépe előbb dúdolta, zümmögte a dalt, aztán elénekelték, több szolamban, ahogy ők szokták. Csak egyszer, de akkor: mindent bele! Aztán fölállt a legtekintélyesebb Hansi bácsi, s a zenészek felé fordulva annyit mondott: nem tudtuk, hogy nyissuk meg a szájunkat. Maguk tudták! Isten áldja meg ma-

gukat! Keresztapám elvigyorodott: kutyaharapást szőrével! Vagy ahogy maguk felé mondják: katzenjammert egy kis snapsszal!

A Lili Marleen akkor még, mint náci dal, tiltva volt. Ha tudták volna illetékesek és illetéktelenek, amit ma tudunk, hogy a világ huszonhét nyelvén énekelték, még oroszul is, a front minden oldalán ugyanazok a katonák, akik amúgy szorgalmasan irtották egymást... s hogy 1944 augusztusában az amerikai csapatok – óh, irgalom atyja ne hagyj el! – ennek dallamára vonultak be a felszabadított Párizsba! Itt most elkelve némi elmefuttatást ritytyenteni a harcoló katonák érzelmességéről, a tetőn lélek furcsaságairól, valamint satöbbi. Nem rittyentünk. A dal ugyanúgy hirtelen, véletlenül pattant ki a falusi zenész ösztöneiből, mint ahogy 1941-ben a belgrádi német katonai rádióadó egyik szerkesztőjének, jobb híján, eszébe jutott. A Lili Marleent ugyanis Göbbels, a mindenható propagandaistenség betiltotta, mert úgymond, aláássa a harci szellemet. Dekadens, szirupos, szentimentális, a diadalmas Wehrmachthoz méltatlan. Pedig csak nagyon emberi volt. Földhözragadt. Mint a bakák a harctér sarában. Ámde a belgrádi adót a látványos sikereket elérő Afrika Hadtesttől – Rommel! – felháborodott és sürgető levelek özöne árasztotta el... hogy miért nem játsszák többször, mindig! A náci propagandaminiszter a régi trükköt alkalmazta: ha nem tudod megállítani őket, állj az élükre! Fanyalogva engedélyezte a Lilit. Hitler a fél világot meg akarta hódítani. A többit tudjuk. A Lili Marleen az egész világot meghódította. És talpra állított egy bénult lakodalmat.

De most itt illik befejezni.

Kett Groza János grafikája

Ujj János

KIEGÉSZÍTÉS A KOSSUTH-SZOBOR UTÓÉLETÉHEZ

Érdeklődéssel olvastam a lap előző számában Koreck Aladár visszaemlékezését arról, mikor a múlt század hatvanas éveiben véletlenül fedezte fel a Pădurii (korábban Dr. Robert Koch, egykori Legelő sor) utcai építővállalata melletti üres telken, a magas gazban azt a szobortöredéket. Az általa leírtakat szeretném némi információval kiegészíteni, igazolni, hogy valóban a Kossuth-szobor egyik részletét láthatta.

Gyermekkorunkban, amikor az ARO moziban vetített matinés filmekre megvettük a jegyet, a vetítés kezdéséig maradt öt-tíz perc alatt a filmszínház hátsó részén lévő, akkor még fakapuvál elzárt raktárában mindig „megkukucsáltuk” a Szabadság-szobor elemeinek néhány részletét. A Kossuth-szoborból ott nem láttunk semmit, valószínűnek tartom, hogy akkor már a Koreck Aladár említette telken volt.

A főalakot, Kossuth Lajos jobb kezével előre mutató alakját az 1925-ös lebontást követően soha nem látta senki. Legalábbis nem nyilatkozott róla. A két kiegészítő kompozícióval, a mellékszobrokkal más a helyzet. A főalak jobbán állt mellékompozíció a családjától búcsúzó, vállán zászlót vivő honvédet és az őt búcsúztató két nőt ábrázolja, a bal oldali kompozíció pedig egy ágyú mellett eleső honvédet és őt támogató két bajtársát ábrázolja. A leírás alapján ez utóbbi feküldhetett ott a földben, csak azon volt honvédcsákó a megmintázott alakok fején.

Egy általam látott, az 1960-as években, állítólag az egykori huszárkaszárnya (most a közlekedési

vállalat székhelye) mellett készült felvételen egy terjedelmes pincegödörben több bronz szoboralak fedezhető fel. Köztük, a Szabadság-szobor alakjai mellett a Kossuth-szobor bal oldali kompozíciója is az ágyúval. Néhai, akkor a községgazdálkodási vállalatnál alkalmazásban lévő öcsém állítása szerint onnan a Szabadság-szobor darabjait a vállalat tehergépkocsijai szállították be a várba. Egyéb szobrot nem! Különben a szoboregyüttesről fényképes részleteket közölt Puskel Péter az *Emléklapok a régi Aradról* című (Irodalmi Jelen Könyvek, Arad, 2005.), könyvkiállításon díjat is nyert albumban.

Néhány évtizeddel ezelőtt egy kedves ismerős jóvoltából másolatot kaptam azokról a képekről, amelyeket a Kossuth-szobor mellékszobrainak elszállításakor készített egy ismeretlen fotós. Valószínűsíthetően az UTA téren. A négy jó minőségű és egy elmosódott felvételen jól kivehető, hogy a két gépkocsi még Temes (nem Bánát) tartomány rendszámát (25 551 Tm, 28 073 Tm) viseli. Hogy innen hova szállították azokat, s mi lett a sorsuk, az továbbra is titok. Minden valószínűség szerint beolvasztották. A kérdésben az akkori párt- és városvezetők közül soha senki sem nyilatkozott! Talán a levéltári iratok őrizhetnek róla valamit.

FUTÁS

A nyáron a Maros-parton sétáltam druzsámmal, a budapesti Jankó Andrással. Arról beszélgettünk, hogy vigyáznunk kell az egészségünkre, hogy öregkorunkban is el tudjuk látni magunkat, ne szoruljunk senki segítségére. Egyetértettünk abban is, hogy ehhez a legfontosabb három dolog: a mozgás, a szeszes italok teljes kiiktatása és az aktív zenélés... nem a zenehallgatás, hanem a hangszeren való játszás, az éneklés. Ez utóbbi állítás illusztrálására ajánlotta Freund Tamás agyukatónak az interneten is olvasható írását.

A mozgás által kibocsátott endorfin képes eufóriát kiváltani, olyan felszabadult állapotot, lazaságot okozhat, mint a drogok, csak mellékhatás nélkül. Enyhíti a depressziót, a szorongást stb. Ez a hosszútávfutóknál bizonyítható a legjobban. Mindenki tudja, sokan át is éltek, hogy nagyobb táv lefutása után következik egy holtpon, amin az ember ha túljut, könnyebben tud tovább szaladni. De az is megeshet, hogy e pont után sokan nem képesek visszafogni magukat kellő időben, és a nagy vízvesztés miatt kiszáradás, az immunrendszer károsodása léphet föl, szívroham állhat be, ami még halált is okozhat. Ez történt 2500 évvel ezelőtt is Philippidésszel (Pheidippidész/Phidippidész), aki a győzelem hírért víve 40 km-t futott, s miután elmondta a jó hírt, holtan rogyott össze. Mostanában is történnek halálesetek hosszútávfutóknál. A közelmúltban három haláleset is történt, kettő Romániában és egy Magyarországon.

Amíg ezekről a témákról beszélgettünk, egy, tőlünk kb. 20 m-re levő padon három asszony ült, előttük pedig egy magas, vékony férfi állt. Azt mondta a druzsám, az az ember biztos hosszútávfutó volt, látszik rajta. Nem ismertem én sem azokat az embereket, ő pedig még úgy sem ismerhette, de amikor a közelükbe értünk, magyarul szólította meg a férfit. Az pedig magyarul válaszolt. Később megtudtuk, hogy Waldmann Iván-

nal, nejével s aradi barátaikkal találkoztunk. Bándi rá is kérdezett, Iván pedig confirmálta, hogy hosszútávfutó volt. Sőt, még egy esetet is elmesélt, amit átélt. 5.000 m-es versenyen vett részt, s egy idő után át is esett azon a bizonyos holtponon, és boldogan futott tovább, azt mondta, szinte úgy érezte, hogy úszik a levegőben. Egy idő után aztán észrevette, hogy a többiek úgy szaladnak el mellette, mintha a finishez értek volna, ő azonban a saját számítása szerint úgy gondolta, hogy van még két kör, és folytatta szépen a saját ritmusában. Egy idő után azonban többen is szaladtak utána, de hiába kiabáltak neki, nem hallgatott rájuk, folytatta a futást, és csak erővel tudták megállítani, lerántották a földre és lefogták.

Miután társam konkrét példával is tudta bizonyítani állítását, elégedetten mentünk tovább, de csak kb. 30 percet, mert a futás után sok más téma is előkerült. Iván elmesélte, hogy megjárta a székuritáté börtöneit, kiállta a vállalási módszereiket az 1956-os temesvári események miatt, persze teljesen ártatlanul, mert amikor Temesváron mozgolódni kezdtek az egyetemisták, ő hazajött Aradra a szüleihez. De ez nem számított. Miután két év vállalás után nem tudtak rábizonyítani semmit, azt mondták neki, rájöttek, hogy nem bűnös. Akkor elengednek? – kérdezte naivan. A vállalói azonban csak mosolyogtak, és azt mondták, hova gondol, innen még senki sem szabadult meg börtön nélkül. S elítélték 3 év börtönre a feljelentés elmulasztása miatt, s bizony 3 évet ült is.

Szabadulása után elvégezte az egyetemet, építésmérnök lett, de alapos műveltségének köszönhetően sok újságban jelentetett meg, főleg zenével kapcsolatos írásokat. A *Vörös Lobogóban* is Vadányi néven.

Én csak ámuldozva hallgattam meséit, és arra gondoltam, íme, a téma a sétányon hevert... az ő életéről is lehetne írni egy regényt. S ki tudja, nem jön-e össze?

Rogoz Marianna

PÉCSI TANULMÁNYÚTTAL INDÍTOTTUK AZ ÚJ TANÉVET

Ez év májusában értesültünk egy pályázatról, valamint annak feltételeiről. Követelmény volt, hogy a nevező iskolából legalább egy tízfős, hetedikesekből álló csoport legyen. A 40-nél nagyobb létszámú csoportnak járó pluszpontonról is tudomást szereztünk, illetve arról a lehetőségről is, hogy több iskola partnerkapcsolatot hozhat létre, és úgy nevezhet be. Így fogtunk össze az ágyai, a majláthfalvi, a simonyifalvi (kis létszámuk miatt ők nem is nevezhettek volna egyedül) és a pécskai általános iskolával, és sikerült egy 49 diákból és 5 pedagógusból álló, utazni vágyó, kíváncsi csapatot összehozni. Mivel a kiírásban azt is meghatározták, hogy csak 4 hónappal a nevezés után kerülhet sor az utazásra, ezért esett a választás szeptember utolsó harmadára.

Nagyon örültünk, amikor augusztusban megtudtuk, hogy sikeresen nevezünk, és a projekttel eljuthatunk pár napra Pécsre.

A résztvevők: 5 diák és Gombai Beatrice kísérőtanár az ágyai Olosz Lajos Általános Iskolából; 8 diák és Deák Andrea kísérőtanár a simonyifalvi Simonyi Imre Általános Iskolából; 15 diák és Varga Ibolya kísérőtanár a pécskai 2-es számú Általános Iskolából; 4 diák és Kocsik Imre kísérőtanár a Majláthfalvi Általános Iskolából; 17 diák és Rogoz Marianna kísérőtanár (projektfelelős) az aradi Csiky Gergely Főgimnáziumból.

Szeptember 23. reggelén, a Csiky Gergely Főgimnázium előtt óriási, modern autóbusz várt ránk. Pár óra alatt úti célunkhoz értünk. A szobák birtokba vétele és a finom ebéd után elindultunk városnézésre. Az 54 fős csapat lassan besétált a Laterum Szállodától az óvárosba, a központba. A dzsámiba még bejutottunk, de minden egyebet már zárva találtunk. A várfal mentén indultunk visszafelé, megtekintve a gyönyörű székesegyházat is. Igaz, hogy a vacsora után nehezen akartak ágyba bújni a gyerekek, mégis elég hamar sikerült lecsendesíteni a társaságot.

Második nap, reggeli után rögtön indultunk, hiszen eseménydús nap várt ránk. Jó másfél órás buszozás után meg is érkeztünk a 12 hektáros élményparkba. Váltakoztak egymást a csapatok a különböző helyszíneken. A műfüves csúszda, a gokart pálya igazi élmény volt, de lehetőség nyílt ugrálni, vonatozni, labirintusban bolyongani, hínározni, sakkozni, célba dobni stb. Miután mindenki alaposan kifáradt a sokféle aktivitásban, a várnál találkoztunk, ahol megtekintettünk egy színvonalas középkori bemutatót. Élmény volt kipróbálni a középkori kardokat, sisakokat, pajzsokat, vereteket, nyilakat és egyéb harci felszereléseket. Több mint hat órát töltöttünk el a Katica tanyán, nagyon aktívan, egy cseppet sem pihenve. Kikapcsolódtunk, nagyon jól szórakoztunk, de tanultunk is. A szállodába vezető úton pár percre megálltunk a Magyar–Török Barátság parkban, feleleveníteni a történelemórán tanultakat, megemlékezni az egy hónapos ostrom alatt hőiesen harcoló, maroknyi magyar seregről, Szigetvár védőiről.

Szerda reggel 9 órakor vártak házigazdáink a Pécsi Bánki Donát Utcai Általános Iskolában, ahol Csalódi Éva igazgatónő köszöntött bennünket, és bemutatta az iskolát. Miután képsorokkal szemléltettük mi is, hogy honnan érkeztünk, az iskola színjátszó köre előadta a *Rátóti csikótozás* című népmese dramatizált változatát. Az előadást követően a jó hangulat néptáncban tetőzött, és lehetőség nyílt arra, hogy aradi és pécsi gyerekek és pedagógusok átérezzék az együvé tartozást a tánc ház alkalmával. Ezután a sporté lett a főszerep. Először kipróbálhattuk a métát, a több évszázados magyar labdajátékot, utána focira került sor, ahol egy góllal többet rúgtunk, mint a pécsiek. A pár óra ének, tánc és sport alatt éreztük az ottani gyerekek és pedagógusok vendégszeretetét és a nemzeti összetartozást. Végigjártuk az iskola felújított termeit, könyvtárát és menzáját, ahol finom ebéd várt ránk. A délutánt a pécsi állatkertben töltöttük, a Mecsek oldalán levő gyönyörű

környezetben, bejárva a közel 4 hektáros területet. Láttunk óriáskígyókat, krokodilokat, varánuszokat, halakat, fókákat, csimpánzokat, szurikátákat, oroszlánokat, zebrákat, rengeteg madarat stb. Elfáradva érkezünk vissza a szállodába, ahol közös vacsora után a fotóvadászat utolsó képein dolgoztak a gyerekek lefekvésig.

Szeptember 26-án reggel vegyes érzelmekkel hagytuk el a Laterum Hotelt. Már ideje volt indulni, de szívesen maradtunk volna még. A diákok az együttlét utolsó óráit maximálisan kihasználták az autóbuszban. Az előző este kiértékelt fotóvadászat verseny anyagát néztük meg. Sokat derültünk az összeállított videókon.

Egyik fontos hozadéka ennek az útnak az, hogy a jövőre osztálytársakká váló diákoknak sikerült egy kicsit összeismerkedni, de egy másik ország iskolai rendszerét és gyerekeit is megismerhették. Utazásunk célja többek között az volt, hogy szervezzük és erősítsük az osztályközösségeinket, eredményesebbé tegyük a tanár-diák, diák-diák kapcsolatokat és nem utolsósorban önismere-

tüket fejlesszük. A diákok visszajelzése alapján érdemes volt megismerkedni új településekkel, új arcokkal. A szülőktől kapott köszönetek arra engednek következtetni, hogy sikeres utat tudhadtunk magunk mögött. Nagyon fontos ez, hiszen a szórványban élők, azáltal, hogy megismerkednek Magyarország kulturális és földrajzi értékeivel, közelebb érezhetik magukat honfitársaikhoz. Úgy a tanárok, mint a diákok kitűnően érezték magukat, és ez köszönhető a szíves vendéglátásnak és a kiváló szervezésnek. A szerzett tapasztalatokért, az új tanévre történő ráhangolódást biztosító élményekért köszönet Magyarország Kormányának, az Emberi Erőforrások Minisztériumának, az Aradi Csiky Gergely Főgimnázium vezetésének, valamint az együttműködő munkatársaknak, akikkel sikerült lehetővé tenni, hogy 49 Arad megyei nyolcadikos részt vehessen ezen az emlékeztető tanulmányi kiránduláson. Köszönet a szülőknek a bizalomért és a gyerekeknek a részvételért.

Blazovich László

RAYMUNDUS PARTHENOPEIS A CSALÁDRÓL

A család és az iskola szoros összefüggésben van jelen a fiatalok felnőtté válása során. Az előbbinek nemcsak a létfeltételek biztosítása a feladata, hanem példákat és irányt ad a későbbi célok eléréséhez. Az iskola esetében ugyanez a helyzet. A tananyag elsajátításán túl hozzá kell járulnia a későbbiek során sokat formálódó, ám alapjaiban a kamaszkorban megalapozott világlátás kialakításához. A világról elképzelt gondolatok építésének voltaképpen kiindulópontja a család, később az

iskola, a környezet és a baráti kör. A szülőknek tehát a szükséges létfeltételek biztosítása mellett a világnézet kialakításában ugyancsak nagy a felelőssége.

A család jelentőségét már Arisztotelész is hangsúlyozta, a *Nikomakhoszi etika* című művében már a társadalom alappilléreinek nevezte a családot. Hasonlóképpen járnak el az ókori római szerzők, és ez tovább él a középkorban is. 13. századi szerzőnk, Raymundus Parthenopeis ugyancsak teret

szentel jogkönyvében e témának. A *törvények rövid, könnyű és hasznos foglalata* című művét, amely főképp Justinianus *Istitutiones*ére megy vissza, fiai tanulására és okulására írta latinul. A személyi jogot tartalmazó első könyvbe az akkor még a személyi joghoz tartozó családjogot ugyancsak beemeli, és számos fejezetet szentel neki. Belőlük teszünk közzé néhányat. Sokak számára nem egy tétel ismerősen csenghet, hiszen hosszú évszázadokig fennmaradt az a világlátás, amely alapján születtek.

Bevezetőnk zárásaként megjegyezzük: Raymundus, akárcsak a római jogászok, a közép- és felső rétegek jogi viszonyait foglalta szabályokba, mert e rétegek rendelkeztek tulajdonnal, amely a szerzésben, az öröklésben, az örökítésben, valamint a család életében is nagy szerepet játszott.

L. Fejezet

Hogyan viselkedjen a férj a feleségével szemben

A férj kötelessége, hogy asszonyával tisztelettel bánjon, számára élelemről, ruhákról és viseletről saját lehetősége szerint gondoskodjon, és törekedjen a neki tett hűségesküjének a betartására, továbbá elégedjen meg vele egyedül, és sohase gyanakodjon rá, hanem mintegy társként, és ne mint szolgálólánnyal viselkedjék vele.

LI. Fejezet

A feleség hogyan viselkedjen a férjével szemben

Ezzel szemben a feleségnek minden törvényes és becsületes dologban engedelmeskednie kell a férjének, a háznak gondját viselni, dolgoosan élni, és minden háztartási felszerelést, ami a házban van, gondosan megőrizni, a pincéket, a kamrákat és a konyhát gyakran ellenőrizni, a háznépet bölcsen és finoman kezelni, szelíden korholni, nem rosszul ellátni, a házban keletkezett veszekedéseket, vitákat és civódásokat lecsendesíteni, egyedül a férjét tisztelni, és ne bosszantsa fel őt, valamint a férjével szemben ne kövessen el jogtalanságot, és sohase kötekedjen vele, továbbá a férje tudta és beleegyezése nélkül semmilyen szerződést ne kössön.

LII. Fejezet

A gyerekek irányításáról

Hogyan bánjanak a szülők a gyerekekkel

A természetjog szerint a szülők, de leginkább az apa kötelessége, hogy a saját gyerekekkel, tud-

niillik a természetesekkel és törvényesekkel kapcsolatban a legnagyobb gondoskodást tanúsítsák. Először, mivel a gyerekek tőlük származnak, fenn kell nekik tartani, hogy ők rendelkezzenek azzal, amely az élet folyamán szükséges. Másodszor, hogy csecsemő korukban lágy élelemmel, de főképp tejjel táplálkozzanak, és a bor fogyasztásától tartsák vissza őket, visszafogott mértéktartással irányítsák, és a sírástól őrizték meg őket. Harmadszor, hogy a fiúkat már csecsemőkortól hétéves korig anyanyelven oktassák, és miután ezt megtanulták, legott képezzék őket a keresztény hitre, és hétévestől egészen a tizennégy éves korig a latin nyelvet, azaz az írást tanulják. Tizennegyedik évük után a nehezebb munkákra fogják őket, tudniillik ha nemesek, a nemesi foglalkozásra, ha polgárok, a polgárra, ha falusiak, a parasztira, a kézművesek a kézműves foglalkozásra tanítják őket. Negyedszer, hogy a viselkedési szabályokra oktassák őket, ötödször, hogy a szerelmi vágytól visszatartandók. Hatodszor, tanítsák őket arra, hogy kerüljék a rossz társaságot, és keressék a jó közösséget. Hetedszer, neveljék őket az étkezés alatti udvariasságra. Nyolcadszor, hogy a törvényes játékokat űzzék és gyakorolják, a törvénytelenek elől viszont szaladjanak el, kerüljék a szerencsejátékot és a kockavetést. Kilencedszer, neveljék őket a helyes öltözködésre.

LIII. Fejezet

A fiúk hogyan viselkedjenek a szüleikkel szemben

Ezzel szemben a fiúk kötelesek a szüleiknek alárendelni magukat, és csak azoknak szolgálnak, értük dolgozzanak, és nekik szerezzenek, akaratuk és beleegyezésük nélkül soha ne tegyenek semmit, ne kössenek szerződést, és sok más is kötelesek tenni, amelyeket itt a rövidség miatt mellőzök.

A lányok neveléséről

A lányok elsősorban és főképpen arra nevelendők, hogy Istennek szolgáljanak, másodszor, hogy ne legyenek dologtalanok, szószátyárok, piperkőcök és pajzánok, harmadszor, hogy ne legyenek szemérmetlenek, negyedszer, hogy ne legyenek tekergők, ötödször, hogy ne legyenek neveletlenek, hanem mindenben engedelmesek, és sok másra, amelyek már fentebb, az asszonyok irányításától szóló részben már meghatározásra kerültek.

AZ ANYANYELV

Szeptember volt. A nap ferdén sütött. Ez a verőfény mindig az iskolakezdést juttatta eszembe, s bár rég elhagytam az iskolapadot, mégis valami furcsa szomorúság vett erőt rajtam, hogy vége a nyárnak, a gyermekkornak, valaminek, ami már sohasem jön vissza. Na, azért ebben nem voltam annyira biztos, mert léptekre lettem figyelmes. Léptekre és nevetésre. Kitti egy elnyűtt iskolatáskával a hátán futott felém. Messziről integetett, hogy álljak meg. Hová szaladsz ilyen vidáman? Iskolába – lihegte, amikor odaért. Még van az iskolakezdésig pár nap. Egyébként hányadikba is mész? Már negyedikes leszek – húzta ki büszkén magát a kis emberpalánta. És melyik iskolába mész? – tettem az ostobát. Az „annyanyelvű” magyar iskolába. A „ny” hangot úgy megnyomta, mintha odaragadt volna a nyelve a szájpadról. És te, pap bácsi merre mész? Iskolába. Feleltem. Melyikbe? Az „annyanyelvű” iskolába. De még van pár nap az iskolakezdésig. Te mondtad. Abba az iskolába, amelyikbe megyek, már rég nem szól a csengő. Lesütött szemmel állt. Akkor tudom, melyikbe mész, a régi magyar iskolába. Mehetek veled? Hát... nem is tudom... Nem félsz a régi épületektől? Én nem félek semmitől, pap bácsi. Negyedikes leszek. A negyedikesek már nem szoktak félni semmitől. Igazad van. El is felejtettem. Kinyújtottam a kezem, és elindultunk kézen fogva a régi magyar iskolába. Egyébként csak iskolásdit játszottam, pap bácsi. Gondoltam, de most a játékból azért igaziba fogunk átmenni. Már alig várom! A mama mesélte, hogy ő még ide járt iskolába, meg a tata is, aztán lett az új épület. Igen, tudom a történetét, gondoltam, és szóltanul folytattuk utunkat, amíg megérkeztünk az épület elé. Mi van oda írva? Ott fent? Igen. Nem nagyon látom, meg nem is nagyon tudom elolvasni. Segítesz? Igen. Mutattam betűről betűre a megrongált, imitt-amott eltűnt betűket, amiket a homlokzatra írtak. „Itten formáltatik a gyermeki elme, hogy beleoltassék az Isten félelme. Építetett 1861.” Hallgattunk. A mély csend ránk telepedett, s ebben a csendben mintha a falak megszólaltak volna. Durva kifejezések röpködtek, amikor az épületet elvették a kommunisták, tönkretették, s kis híján még a templomból is gabonaráktárat akartak csi-

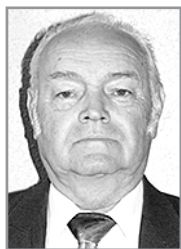
nálni. De a felirat megmaradt. Jöttek-mentek a mindenféle istentelen rendszerek, s az Isten neve megmaradt a mészréteg alatt (még csak nem is megbújva, csak a háttérben inkább), a különféle lobogók és jelszavak és himnuszok és pártok alatt. Menjünk be! – mondtam. Mi az, hogy formáltatik, meg hogy oltassék? Formálódik. Mondtam. Akkor, amikor itt tanítottak, ebben az iskolában még olyan világ volt, hogy a tankönyvekben az állt, hogy a világot Isten teremtette. Meg a miatyánkkal kezdték a tanítást. Formálódott az ember. Oltani az olyan, mint amikor oltják be a gyümölcsfát meg a rózsákat. A vadba oltják a nemeset. A gyermekek, akik ide jártak, ugyanolyan rosszak, csintalanok voltak, mint te meg én. Ők sem szerettek tanulni. De ebbe a vad, engedetlen, akaratos szívbe a tanítók a tiszta hitet beleoltották, hogy legyen az életed szép, teremjen gyümölcsöt, jó ember legyen belőled. Aki tudja, mit akar, honnan jött és hová megy. Kik építették ezt az iskolát? Olyanok, akik hittek abban, ami ott fent van írva. Azért is írták oda. Belevésték a vakolatba, hogy ne lehessen kitörölni. Tudod, Amerikát is a telepések és a felfedezők építették, és tették azzá, ami. Itt is felfedezők voltak, de mások. A felfedezők és telepések otthont teremtettek, bárhol is legyenek. Mi is itt kevesen vagyunk. Alig százan. Mintha telepések volnánk... vagy felfedezők. De látod, tudtunk itt otthont teremteni. Nekem azt mondták az iskolában, hogy el fogunk fogyni. Meg úgyis az övéké lesz a falu. Meg az egész ország, meg a világ is. Meg hogy nekünk nincs is hazánk. Butaságot beszéltek. Könnyes szemmel mentünk be az iskolaépületbe. Nem is tudom, mitől lett könnyes a szemem, attól, amit Kitti mondott, hogy még mindig ez a lemez van, vagy attól, amit láttam. Semmiben sem hasonlított iskolára az épület. A tégláig lepucolt falak, tető, ami pár évvel ezelőtt lett felújítva, valami önkéntes alapon külföldi segítséggel, azonkívül pusztulás. Megpróbáltam a tantermet elképzelni. Itt volt a tanterem? Itt. Itt tanultak a gyerekek? Igen. Neked mi a kedvenc tantárgyad, Kitti? Ének- zene, rajz, torna, magaviselet és kézimunka. Sorolta. És neked, pap bácsi? Nekem is ezek voltak, csak más sorrendben. És a legeslegkedvencebb? A rajz. Mondta Kitti. Itt is tanultak

rajzolni? Igen, minden bizonnyal. Annak örülök, hogy szeretsz rajzolni, mert akkor rajzolhatsz nekünk egy jobb világot. Szükségünk van rá. Itt voltak a cserépkályhák, mutattam a kéménylyukakra. De már a kályhák nem voltak. Régen avval tüzeltek? Igen, avval melegítettek. Még én is voltam tűzfelelős. Az mi? Nagyon fontos dolog. Az iskolában mindig voltak tűzfelelősök, akiknek az volt a feladatuk és felelősségük, hogy ébren tartásák a kályhákban a tüzet. Sorra jártuk a tantermeket, és megnéztük, hogy ég-e a tűz, ha nem, akkor tettünk még rá. Nagyon fontos volt ébren tartani a tüzet, nehogy kialudjon. És ha mégis kialudt? Akkor megbüntettek? Igen. Hogyan? Pofon, az biztos járt, meg szidás, meg akkor meghosszabbították a tűzfelelősséget még egy nappal, vagy akár egy héttel is. És most? Most már nem vagy az? De. Azt hiszem, most is az vagyok, tűzfelelős. Vinni kell a lángot, a parazsat, a tüzet, de most a lelkekbe, a szívekbe, mert nagy hidegek vannak, és még lesznek is. És mi akartál lenni, amikor iskolába jártál? Tűzoltó? Inkább tűzézbresztő. Valami olyasmi, ami meleget ébreszt és éleszt a világban. És te is „anyanyelvű” iskolába jártál? Igen, anyanyelvű iskolába jártam én is. És milyen volt? Egy kicsivel nagyobb ennél, de bennünket, magyarokat egy kisebb épületbe tettek, ahol a tanító lakott valamikor. A nagy épületben mások voltak. Értem. Majd elviszel egyszer? Elviszlek. És az szép? Szebb egy kicsivel. Belekarcoltuk a nevünket a téglákba. Tudod, bordó dísztéglával van beborítva. Minek karcoltátok be a neveteket? Hogy itt jártunk iskolába, és hogy itt olyan emlékeket és tudást gyűjtöttünk, amit sehol máshol. No, meg barátokat. És ma is anyanyelven tanítanak. Talán

még van egy osztálynyi gyerek. És a többiek? És itt a többiek? Kérdeztem vissza. Szótlanul néztük a falat, hátha választ kapunk a kérdésre, hogy a többiekkel mi van. Olvastam egy novellát nyáron. Az volt a címe, hogy *Az anyanyelv*. Egy kínai nő írta. Arról szólt, hogy egy nem túl távoli jövőben mi történhet. A nőnek volt egy egyetemista lánya. Amerikában tanult. De nagyon sokba került az egyetem, a kollégium, és neki nem volt elég pénze. Elment hát egy intézménybe, és áruba bocsátotta az anyanyelvét. Egy szerkezettel kitörölték az agyából az anyanyelvét, és azt eladták egy bevándorlónak. Azt kérdezte, hogy akkor elfelejti teljesen? Igen, mondták neki a szakemberek, de újra megtanulhatja. Eladta végül az anyanyelvét, és hazament Kínába a családjához. De nem tudott beszélgetni a saját édesanyjával sem, egy másik dialektust, nyelvjárást kellett használnia, és a lányát sem értette meg, aki ünnepekre érkezett haza. Szomorú történet, pap bácsi. Az. Azért üres ez az épület, mert sokan eladták az anyanyelvüket. Pedig még csak nem is kellett hozzá valami szuper technológia. Ajtó nélküli épület volt. Bárki bemehetett. Mindenkié és senkié volt. Az őszi nap ferdén besütött a tanterembe. Mintha meg akarná eleveníteni az egykori tűzfelelősök arcát, a jövőt rajzolók arcát és az anyanyelven éneklők arcát. A szél szemetet sodort az udvaron. Megálltunk egy pillanatra. Ezek itt életet keresnek, de csak hamisítványokat találnak – mondtam. És Kitti nem kérdezett vissza, hogy kik ezek az „ezek”. Elhitektik veled, hogy neked csak ez jutott. Hogy nincs különbség jó és rossz között, csak a szemét van. Szemét az autópálya szélén, hogy te is hajszold a szemetet, ami a mocskos szélben lebeg, ők pedig

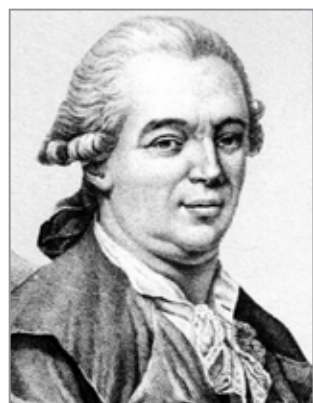
megpróbálnak maguk közé csábítani, hogy belőled is szemét legyen, hogy kihasználjanak, birtokoljanak és eldobjanak. Úgy emlékszem, hogy ezeket az utolsó mondatokat magamnak mondtam, vagy az iskolaépületnek. Menjünk. Ne menjünk még, pap bácsi! Szeretek itt lenni. Játsszunk iskolásat. Jó. Bementünk a néhai tanterembe. Kitti kinyitotta a táskát. Elővett egy vadonatúj rajztömböt és egy csomag ceruzát. Hallod, pap bácsi? Becsengettek. Kezdődik az első óra. Rajzóra. De előbb mondjuk el a miatyánkot. Úgy, mint régen, és azután rajzolok neked egy szebb világot.

Dr. Vajda Sándor

TUDÓS VAGY SARLATÁN?

A MESMERIZMUS HATÁSA ÉS UTÓHATÁSA A GYÓGYÍTÁSBAN

Amióta az emberek megismerték, hogy bizonyos ásványok mágneses tulajdonságokkal rendelkeznek, megpróbálták azt a gyógyászatban is alkalmazni. A XVIII. század második felében fő-

leg Franz Anton Mesmer (Iznang, 1734. május 23.) révén terjedt el ez a gyógyítási mód az európai medicinában is. A német orvos, gyógyszerész, csillagász, pszichiáter, pszichológus elképzelése szerint természetes energiaátvitel valósul meg tárgyak és élőlények között – ezt „magnétisme animal”-nek (állati delejességnek) nevezi –, emellett pedig más spirituális energiák is léteznek, melyek összefoglaló neve a mesmerizmus, mely szerint az emberekben az életenergia áramlását a testben külön csatornákon keresztül vélik megvalósulni. 1766-ban publikált doktori disszertációja a „*De planetarum influxu in corpus humanum*” (A bolygók hatása az emberi testre) címet viselte, és a Hold, illetve más égitestek emberi szervezetre és különböző betegségekre gyakorolt hatását vizsgálta. A dolgozatban egy olyan teóriát fejtett ki, mely szerint az emberi testben is lejátszódnak bizonyos árapályjelenségek, melyek a Hold- és a Napmozgás hatásának köszönhetőek. Az egészség fogalmát úgy írja le, mint a test számtalan csatornáján át zavartalanul áramló életfolyamot, a betegséget pedig mint akadályt a folyam útjában. Ha sikerül elhárítani az akadályt, az egészség is helyreáll. Ha az akadályelhárítási folyamatot a természet nem tudja segítség nélkül elvégezni, akkor van szükség egy magnétisme animalt közvetítő anyagra, ami elősegíti a gyógyulást.

Mesmer Bécsben nyitott rendelőt, ahol nagy sikere volt a gyógyítás terén, de miután egy gazdag özvegyet vett feleségül, fényűző birtokán számos művésznek volt mecénása, köztük Mozartnak is. 1777-ben Párizsba költözött, ahol egy elit város-

részben nyitott praxist. A franciák véleménye a kezelési módjáról megoszlott: voltak, akik sarlatánt láttak benne, mások pedig jelentős tudósnek, felfedezőnek tekintették. Rendelőjébe mind több beteg jelentkezett, így egyénileg nem tudta vállalni a kezeléseket, ezért bevezette a csoportos terápiát (amelyet egy angol orvos írt le, aki részt vett a kezeléseken): 15-20 ember körbeült egy fémedényt (baquet), amelyből csöveket vezettek ki minden pácienshez, és azt a problémás testrészhez irányították. A legérezhetőbb hatás akkor következett be, amikor Mesmer megjelent, róla ugyanis azt tartották, hogy energiát képes átadni a keze vagy akár a szeme mozgásával, anélkül hogy hozzáérne a beteghez. A kezelés közben sokan különös érzések hatalmába kerültek, görcsökben vonaglottak, majd a görcsök megszűntek egyetlen kézmozdulat hatására. A gyógyító szerint a kezelések célja az „állati mágnesesség” helyreállítása a világmindenségből származó gyógyerővel. Sok betegen hipnotikus transzállapot alakult ki, amely után jobban érezték magukat a páciensek. Mesmer népszerűsége olyan mértékű volt, hogy a Francia Tudományos Akadémia 1784-ben, XVI. Lajos utasítására egy bizottságot nevezett ki, amelynek tagjai voltak: Lavoisier kémikus, J. I. Guillotin orvos, J. S. Bailly csillagász és Benjamin Franklin, amerikai nagykövet is. A bizottság feladata nem a gyógyítási eljárás hatékonyságának vizsgálata volt, hanem azt kellett megállapítaniuk, hogy valóban létezik-e az emberi szervezetben a Mesmer által állított életfolyam. Az eredmények azt mutatták, hogy nincs bizonyíték az „életnedv” létezésére, és az ezen alapuló terápia gyógyhatása csak a képzeletnek tudható be. A kinevezett tudósok következtetése így szólt: „A hit, a képzelőerő mágnesesség nélkül okozhat görcsöket, a mágnesesség viszont hit és képzelőerő nélkül teljesen hatástalan.” Ez azt is jelenti, hogy a bizottság nemcsak a mesmerezés hatástalanságára mutatott rá, hanem egy nagyon fontos igazságra is rábukkant: a lelki tényezőknek az egészségre és jó közérzetre gyakorolt befolyását is megfogalmazták. Éppen ezért,

valamint a hipnózis általa alkalmazott gyakorlati módszere miatt Mesmerre (aki biztosan nem volt tudatosan csaló) máig úgy emlékezünk, mint a pszichiátria egyik úttörőjére. Mivel a bizottság a kivizsgálást nem Mesmer, hanem egyik tanítványa, Charles d'Eslon praxisában végezte, a tanítványai óvást nyújtottak be, és a parlament feloldotta a mesmerizmus gyógyítási eljárás tilalmát, a tan követői a Société de l'Harmonie nevű egyesületbe tömörültek, és kiterjesztették tevékenységük körét számos európai városra. Mesmer 1790-ben, miután felesége elhunyt, visszaköltözött annak birtokára Bécsbe, majd 1801-ben visszatért Párizsba, ahol barátai, követői hiába kérték, hogy kezdje újra a mágneses kezeléseket, a felkérést visszautasította. 1809-ben Svájcban telepedett le, ahol teljes anonimitásban élt, és Meersburgban 1815. március 5-én hunyt el.

Manapság is lenyűgözi az embereket az elektromosság, az elektromágneses mező vagy a mágneses erő alkalmazása a beteg kivizsgálásában vagy a terápiában. Napjaink egyik legmodernebb orvosi technikája a mágneses magrezonanciás vizsgálat (MRI), amelynek alapja az a fizikai tény, hogy a test hidrogénatomjai rezonálnak, ha mágneses erőterbe helyezik őket. Akárcsak a számítógépes rétegvizsgálat során (CT), az MRI segítségével háromdimenziós kép készíthető a vizsgált testtájáról. Előnye a CT-vel szemben, hogy még kis mennyiségű röntgen sugárzásra sincs szükség, és a szervezet működéséről más információkat is ad, segítségével kémiai természetű megállapításokat lehet tenni, és méréseket lehet végezni a beteg testébe való behatolás nélkül (úgynevezett noninvazív vizsgálóeljárás). Felhasználási köre még beláthatatlan, a számos jövőbeli lehetőségre csak két példát említenék: a sorvadásos izom és az átültetett szerv állapotának nyomon követése.

*Egyéni terápia,
mágneses erő átvittele*

A mágneses eszközök népszerűsége a kuruzslás számos megnyilvánulási formáját is vonzotta. Így, főleg a '90-es évek után, mind több cég jelenik meg a piacon a fájdalom, a sérülések, a reumatikus bántalmak és más bajok gyógyításának ígéretével. Lényegében hűtőmágneseket árulnak, hogy a csuklónkra, könyökünkre, csípőnkre, más testrészünkre erősítsük, vagy cipőnkbe, illetve párnánk alá helyezzük a „gyógyító eszközöket”. A mágneses tulajdonságú gyógyeszközök gyártói, forgalmazói szerint a mágnes hatására megváltozik a sejtnedvek és a sejtmembrán elektromos töltése, ezáltal aktiválódik az anyagcsere, javul a sejtek oxigenizációja, felgyorsul a vérkeringés és a salakanyagok kiürítése, gyorsul a regeneráció. A kutatók megállapították, hogy a statikus mágneses mező nem gyakorol kimutatható hatást a vérkeringésre vagy az élő szövetekre, továbbá a mező erőssége annyira csekély, hogy alig terjed tovább azon a textilen, amellyel bevonják. A hatássóságot mérő tudományos vizsgálatok összességében negatív eredménnyel zárultak.

A kutatók szerint az elektromágnesesség a természet valós energiája, így igencsak valószínűnek tűnhet, hogy a mágneses és elektromos beavatkozások teljes skálája alkalmas diagnosztikai és terápiás célokra. Így a TMS (transzkraniális mágneses stimuláció) sikeresen alkalmazható a migrén, az epilepszia, a Parkinson-kór kezelésében, s ha nem is eredményez teljes gyógyulást, nagyban csökkenti a tüneteket. A TMS alkalmazásában óriási lehetőségek rejlenek, hiszen nem jár semmiféle beültetendő eszközzel. A stimuláció paraméterei (frekvencia, időtartam, intenzitás és a hely) változtathatók annak érdekében, hogy különböző tüneteket és állapotokat lehessen kezelni. Az új terápiás iránynak nagy jövője van a neurológiában, de a sikeres terápiáig még kiterjedt kutatásokra és kísérletekre van szükség.

Csoportos terápia

Brittich Erzsébet

ÁLDOTT KARÁCSONYT!

Vízszintes: 1. Fluor vegyjele 2. Itt található a vízsz. 16. sz. 12. Rákiált, rá... 13. Oxigén vj. 14. Ipari növény 15. Amper 16. **A mellékelt reprodukción látható, 1757–58-ban készült festmény címe** 18. Személyes névmás 19. Hollandia autójele 20. Határozott névelő 21. Német meseírók: ... testvérek (az utolsó betű kettőzés nélkül) 23. Ausztria autójele 24. Kicsi Zoltán 27. Ebben a percben 29. Kerti szerszám (ék. h.) 30. Kelvin röv. 31. Végtelen lián 33. Vissza: nem az 34. Nitrogén vj. 35. **Vízsz. 16. ezzel a festészeti technikával készült** 38. Carpe ... (élvezd a napot!) 40. Scarlett O'Hara birtoka 42. Egymás utáni betűk 43. Összevissza ápol! 44. Görbe lábúak, népiesen 46. Ozmium vj. 47. Igeköető 48. Norvégia autójele 49. Amerikai atomváros: ... Alamos 50. Dehogy! 51. Gépjármű (ék. h.) 59. Méter

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	Á↘
12							13		14		
15	16					17		K↘		18	
19			20			21			22		23
24		25			26			27		28	
29				30		31	32			33	
34		35	36		37			38	39		
40	41				42			43			
44				45			46			47	
48		49				50		51	52		
M↘	53	54			55		56	57		58	59

Függőleges: 1. Osztrák festő (1724–1796), Magyarország 11 templomát és kastélyát díszítik alkotásai 2. Dél-dunántúli kisváros (ék. h.) 3. M-mel az elején: mesterséges 4. A francia jakobinusok egyike (Jean-Paul) 5. Sokáig áll-e az esőben? 6. Néma gall 7. Itália autójele 8. ... Péter, magyar énekes (ék. h.) 9. Liter 10. Lélegzik 11. ... József, lengyel tábornok, hadvezér 17. Összetört kagyló! 22. Molibdén vj. 25. Céltalanul járkal 26. Kálium vj. 28. Kenyérdarab 32. Zeus egyik kedvese 36. Erőszakosan eltulajdonít 37. Nagyszámú 39. Jód és oxigén vj. 41. Rangjelző 45. Bús összekeverve! 46. Nulla 50. Cipész szerszám 52. Félig uccu! 53. Határozott névelő 54. Urán vj. 55. Spanyolország autójele 56. Tonna 57. Kötőszó 58. Hidrogén vj.

Októberi keresztrejtvényünk megfejtései:

Vízszintes: 1. Egri csillagok 17. Egri nők 36. Székely Bertalan 50. Arad és vidéke 60. Gárdonyi Géza

Fitori Julianna

BARANGOLÁS HÁROM HATÁRON TÚL

„Végtelenül kíváncsi vagyok emberekre, idegen kultúrákra, ismeretlen tájakra. Szerintem addig van értelme az életünknek, amíg hűséges társunk a kíváncsiság.” – vallotta magáról Rost Andrea opera-énekesnő. Ez a vallomás sok emberre érvényes. Rám is. Legutóbbi kirándulásomon Csehországban voltam. A Lednice-Valtice kultúrtáj a cseh keleti határhoz közel van. A valticei kastély a Liechtenstein család téli rezidenciája volt közel 700 évig. A kastély egy négyszárnyú épület, három lépcsőházzal és gazdagon díszített termekkel. A fejedelmi palota részei: ebédlő, több fogadó-, játék-, márvány-, aranyterem, hercegi dolgozószoba, több szobás magánlakosztály, külön a hercegnek, külön a hercegnének. A fürdőszoba meglepetésként hat: belépsz egy festményekkel teli terembe, és látsz egy nagy barna szekrényt, elhúzod a tolóajtót, és ott csodaszép porcelán fürdőkádat láthatsz, arany csapokkal.

Csak 10 km-re van a nyári rezidencia, a lednicei kastély, amely a mellette elterülő kerttel Csehország legszebb épületegyüttese. Lednice uradalmát 1249-ben a Liechtenstein család szerezte meg. Birtokuk hatalmas volt. Hol a cseh királyhoz, hol pedig a Habsburg császárhoz partoltak. Mindig jól jártak, és

A valticei kastély

A lednicei kastély

A bálterem terasza

növelték a vagyonukat. A kastély mai neogótikus stílusú alakját a 19. században nyerte el. A belső terekben pompás, faragott mennyezetek, díszes ajtó- és ablakkeretek vannak. A 12 évig tartó renoválás eredménye: barátságos, faburkolatú szobák sora gyönyörű intarziás bútorokkal. Például van egy tölgyfából faragott csipkeszerű, 630 fokok csigalépcső, amely a könyvtárból a hálószobába vezet, és amelyik egyetlen szeg nélkül készült. Érdekes már az előszoba is öntartós lépcsőszerkezettel és egy 3 emeletes csillárral. Sok-sok termen keresztül (vadász-, lovag-, kínai, türkiz, vörös terem) érkezünk a kék terembe. Ez a legnagyobb terem, tánc, ünnepek, bálók helyszíne. A herceg kék kanapéjával szemben van egy óriási kandalló, felette egy nagy velencei tükör, amely tükrözi a kanapé feletti festményt úgy, hogy azt akkor is láthassa a herceg, ha annak háttal ül.

A II. világháború után Csehország államosította a két kastélyt. A Liechtenstein család birtoka leszűkült a mai Liechtenstein hercegségre Vaduz fővárossal.

A Lednice-Valtice kultúrtáj a két kastéllyal és a parkokkal 1996 óta a Világörökség része. Érdemes meglátogatni „Európa kertjét”, hisz a történelem egy szépséges szelete.

Tatár Etelka

CHICAGÓI LEVÉL

STELLA-DÍJASOK

Közeleg az év vége, a szilveszter, a vidámság, a tréfa ideje. Ezzel kapcsolatosan említenék meg néhány kevésbé ismert tény. Igaz, magam sem tudom, sírjak-e vagy nevessek rajtuk.

Amerika a nagy ellentétek országa. Nem csoda, földrésznyi ország! Itt találhatunk óriási felhőkarcolókat, de kis kulipintyókat is, Nobel-díjas tudósokat, de sok bugyutát is.

Nos, nem tudom, odahaza hányan hallottak már a STELLA-díjról, amit az igazságszolgáltatás nagy bugyutaságaiért ítélnek oda. (A díjat a 81 éves Stella Liebeckről nevezték el, aki McDonald's kávéval égette meg magát vezetés közben New Mexicóban. De hogyan is történt az eset? A hölgy a frissen vásárolt és forró kávé vezetés közben a térdai között szorongatta, míg az ki nem lötyögött. Ezért aztán a McDonald'sot perelte be. És láss csodát, meg igazságszolgáltatást, meg is nyerte a pert. Sőt, kártérítést is kapott.)

Íme, a helyezések az elmúlt évre:

7. K. R.-nek a texasi Austinból 80.000 dollárt ítelt meg a bíróság, miután egy bútorüzletben eltörte a bokáját, ugyanis keresztülesett egy szaladgáló apróságon, aki véletlenül a tulaj gyermeke volt. A kárvallott nagyon-nagyon csodálkozott a döntésen.

6. A 19 éves C. T., a kaliforniai Los Angelesből, 74 ezer dollár kártérítést és orvosi költségeket kapott, miután a szomszédja kocsija megsebesítette. Igaz, hogy pont akkor, amikor ő le akarta lopni annak kerekeiről a díszlámpákat. Ugyanis a tolvaj nem vette észre, hogy valaki ül a volánnál, és a kocsíja pont indulni készül.

5. T. D. pennsylvaniai Bristolból beperelte a ház tulajdonosát, ahova épp betört, mert a garázs ajtaja elromlott, leblokkolt, és ő nyolc napig raboskodott a garázsban kólán és kutyaedelen. 500 ezer dollárt fizetett neki a biztosító ezért. Csak az nem szerepelt a hírekben, hogy melyik biztosító. Bizonyára nem tartottak igényt ilyenfajta reklámra. Jelzem, nekem ez tetszett a legjobban!

4. J. W. arkansasi lakosnak 14. 500 dollárt és orvosi költségeket ítelt meg a bíróság azért, mert

fenékbe billentette a szomszéd trombitája, amely mellesleg a szomszéd portáján a lépcsőkorláthoz volt láncolva. Tehát ahhoz, hogy a billentésig eljusson, az „áldozatnak” át kellett ugrnia a kerítést, és meg kellett próbálnia a lánccal levenni azt, magyarul és röviden, ellopni a hangszert.

3. A. C., szintén Pennsylvániából (úgy látszik, itt vannak a legjobb bírúk) 113.500 dollár kártérítést kapott egy vendéglőstől, akinek a vendéglőjében elcsúszott valami üdítőn. Igaz, azt előbb maga locsolta barátjára egy nézeteltérés következtében.

2. K. W. a delaware-i Claymontból 12 ezer dollár jutalmat kapott és orvosi költségeket az igazság éber őreitől azért, mert ingyen akart bejutni egy szórakozóhelyre a klotyó ablakán keresztül, ahonnan lepotyogott, és két fogát törte.

De most csücsülj le, kedves olvasó, mert ha ezt nem ülve olvasod, valami baleset érhet, és akkor majd én fizethetem neked a milliókat!!! De mivel én figyelmeztettelek a veszélyre, tőlem egy lyukas piculát sem fogsz kapni!!!

1. M. G. Oklahomából egy vadiúj Winnebago típusú lakóbuszt vásárolt. A legnagyobb forgalomban önkontrollra állította 70 mérföld/óra sebességnél, ami kb. 110 km/óra, majd felállt a volántól, hátrament egy szendvicset készíteni. Közben a busz kiszaladt az útról, felfordult, és másokat is megsebesített.

A hölgynek egy millió 750 ezer dollár kártérítést ítelt meg a bíróság mindenféle részrehajlás nélkül, plusz egy új lakóbuszt. Azóta a cég útmutatásaiban szerepel, hogy nem szabad magára hagyni a buszt rohanás közben, mert nincs robotpilóta rendszere.

És kedves olvasó, hab a tortán, de immár egy csepp politikai éllel. Kérlek, ülj le, mert ha netán olvasás után vagy közben hanyatt esnél, tőlem nem várhatsz egy lyukas picula kártérítést sem. Én időben figyelmeztettelek. Immár másodszor!!!

A New York-i The American Civil Liberties Union, azaz az Amerikai Civil Szabadságjogok Egyesülete diszkriminációs perbe fogta a legendás Steinway&Sons zongoragyárat, mert hang-

szerein csupán 36 fekete billentyű van az 52 fehérrel szemben, ami 44%-kal több, és nyilvánvaló rasszista diszkrimináció. A jogi képviselő szerint itt nem egyszerűen zenéről vagy billentyűkről van szó, hanem egy egész népcsoportról. Mire Paul Biegler, a zongoragyártó cég jogi képviselője azal érvelt, hogy a zongorát az 1700-as években fedezték fel és alakították ki, amikor a cég még nem is létezett, hiszen 1853-ban alapították. Az, akit perbe lehetne fogni az ügyben, kb. 200 éve halott. Másik érve az volt, hogy a billentyűk bajoriai im-

port termékek, és végül kijelentette, ha valakinek nem tetszik ez a színezés, fesse újra maga. A cég vevői 150 ezer dollárt adnak egy-egy zongoráért, de még sohasem reklamáltak a színek miatt, sőt még a hangszínek miatt sem!!! A cég felajánlotta Elton Johnnak egy szivárványszínű billentyűzet elkészítését. De ő nem fogadta el.

Míg az ítélelhozatalra várnak, az ACLU újabb nagy lépésre szánta el magát, ezúttal bepereli a Glock fegyvergyártó üzemet, mert csak fekete fegyvereket készít...

Kövér Péter

AZ ÉGBŐL POTTYANT SZÉKELY KANDÚR ÉS A MEDVEKÉS, AVAGY A CHIROPTEA VAU VAU!

A TÖBBI ÍRÁSOMMAL ELLENTÉTBEN EZ (IS!) EGY SZÍNIGAZ TÖRTÉNET?

Nincs még egy olyan változatos állatfaj, mint a bőregér. Több mint százharminc alfaját különbözteti meg a denevérológia. A legkisebb, a patkófogú, nem nagyobb egy lódarázsnaál. A legnagyobb, a repülő kutya, nem nagyobb egy lónaál. Félelmetes jószág, mikor ugat. Hangosak, sokan vannak és veszekednek, amíg megtalálják a helyüket az alvófán. Veszélyesek is, mert betegségeket terjesztenek, meg amúgy is a kutyafáját, ha elmész a kutyafa alatt. Fejjel lefele csüngnek, ami nem túl praktikus, mert ugye, ha hasmenése van... Nekem, például, ilyen eszembe sem jutna. A denevér (Chiroptera) családjából a legnagyobb a repülő kutya (Chiroptera Vau Vau), élsúlyban két kiló. Ha nekirepül a lámpavasnak, akkor mindene vér. Rossz híre van mint vámpírnak, pedig békés jószág. A Vampire State Buildingben tenyészik. Csóválja a farkát. Drakula háziállatnak tartotta a repülő kutyát, mert babonás volt. A kutyája is az volt, ha átmént előtte egy fekete macska pénteken, 13-án. Mitől félt még jobban? A hétfő 16-ától. Ezeket az adatokat a Wikipédia mondta, és az ifjabb Johann Strauss énekelte.

Most, hogy így bemutattam az óriásdenevér repülő kutyát, bevallom, élőben még nem láttam egyet sem. Ezért inkább beszéljünk részletesebben a repülő kanmacskáról. Hogy ilyen nincs is? Kitalált mitológiai csodalény? Dehogy! Létezik ám! Láttam a szememmel. Úgy sem hagysz békén, amíg el nem mondom. Essünk túl rajta. Aki néha nem viselkedik gyerekesen, az nem felnőtt, hanem halott.

Székelyföldi körútra készültünk. Az Anna-tó környékén béreltünk szállást egy nagyszerű panzióban. Kiváló konyha, istálló tenyészlovakkal... és volt medvekés is! A tulaj régi földim, híres medvevadász, aki kihúzatta egy egészséges szemfogát, hogy legyen helye a pipájának.

Tudtam, hogy két fia van, olyan tizenhárom-tizenégy körüliek. Ehhez mértem az ajándékokat számukra. Szerettem volna, ha bejön náluk, ha eltalálok az ízlésüket. Több mindenre is gondoltam, persze, sejteni lehet, egyik sem jött be. Mit tehetek most? Megírom itt, hogy jobban megértésél, kedves olvasó, miért szomorodtam el. Elsőre egy könyvvel jöttem elő. Matematikai kérdések gyerekeknek, logikus válaszokkal, megoldásokkal. Gondoltam, felkeltheti az érdeklődésüket a könyv iránt, szorosabban véve a számok titokzatos törvényszerűségei iránt. Mennyi nyolcnaak a fele? Ne fáradj, nem annyi. Fél nyolc! Lehet-e összeadni arab számokat római számokkal? Ha a buszon ketten utaznak, és abból öten leszállnak, akkor be kell, hogy szálljon három, hogy senki se legyen benne. Szerettem ezt a könyvet, mert semmilyen más könyvben nem olvastam olyat, hogy veszünk ötvenhét görögdinnyét... Mégse komálták. Próbálkoztam behízelegni magam náluk egy másik spéci bizbasszal, amit „A haszontalan dolgok szakboltjában” vettem mint holtbiztos tippet ennek a korosztálynak. Papírból készült hőlégballon, benne egy gyertya, ami melegíti, és világít is az éjszakai égbolton. Kilométerekre repül, mint egy ufó. Ezért már érdeklődtek, de a szülők két-

ségbe vonták az elmeállapotomat. Gyűjtogatni az erdőben szárazság idején? Ki sz@rt az agyadba? Maradt még egy dobásom. Az óriáscsúzli. Erre ráharaptak. Nagyszerű is volt. Ha nekem tizenéves koromban lett volna egy ilyenem... Kétméteres gumikötél, közepén bőrből egy tartó, ahova a muníció jön. Kétszáz darab lufi, vízzel megtöltendő. A parittyát két fához kell erősíteni. Fesztávolsága négy méter. Hordereje több mint száz méter. Csak tíz év felettieknek! Rögtön ki is próbáltuk. A kertben a birsalma és fosóka fa megfelelő távolságban volt egymástól, csap is volt. Pliccs! Placcs! – csapódtak be a vízbombák egymás után. Még célozni is lehetett vele. A hátsó kerítésig simán ellőtt. Egyre jobban tetszett a lurkóknak, mind újabb ötletekkel jöttek, mit lehetne még kilőni. Rájöttek az ízé ízére, mert evés közben jön meg a szomszédasszony, de erre még visszatérek. Mert a poéngyilkos mindig visszatér a tett színhelyére.

A faluban mindenki székely volt. A rendőr is. Még a cigányok is. Csak az ortodox pópa a szomszédból nem. A paplak a templom mellett. Kinek misézhetett vajon? A négy fia is székelyül játszott a szomszéd gyerekekkel. Az ötödik már útban volt, amit igencsak ferde szemmel nézett, mert mint körültekintő pópa, tudta, hogy a földön minden ötödik születendő gyermek kínai. A kilencedik hónapra, időre várták, azaz szeptemberre. Mit szólnak majd a székelyek? Természetesen ők is csodálattal fogadták a parittyá-ágyút. Ilyet még nem láttak, amióta bevezették az ortodoxiát a Hargitán. Tán még medvére is mehetsz vele, de mindenesetre vittünk medvekést is. A kert végében állt a fővadász terepjárója, az istálló előtt. Azzal járt medvevadászatokra. Szakértőnek számított. A kandalló előtt is volt egy kiterített medvebőr, két róka között. Szimat kutyaival minden medvét, rókát felderítettek, ha esett, ha havazott. Ezek a városi medvék már nem aludtak téli álmod, mert ha ősszel ittak egy kávé, télen nem bírtak aludni. Volt vagy három méter a medvebőr. Micsoda félelmetes karmok. Szimat kutya rókaspecialista volt. Mindig megtalálta a rókalyukat. A farka alatt.

„Vigyetek magatokkal medvekést!”

Mikor visszaértünk a legendás Anna-tótól, tele élményekkel legendákról és legendás medvékről, a házigazdánk bizony savanyú képpel szívta pipáját. Látszott rajta, hogy dolgozik benne valami. A torkán akadt, és már nagyon jön fel. Kérdeztük is, mi bántja.

„Csak nem?! De bizony! Nem lehet! De lehet! A parittyá? Ühüm! A fiúk kilőtték a terepjáró ablakát fél téglával? Rosszabb! Sokkal rosszabb! Mi

történt, mondd már, a Jóisten szerelmére! (Itt most egy szellemes szöveget kellene, hogy találjak, de csak ezt találtam! Bocsi!)

Mint a Wright fivérek* léghajója, mint Blériot* a Könyök-csatornán át, mint Roland Garros*, mint Charles Lindbergh*, akár Gagarin*, úgy repült. Gyönyörű ívben.

Határozottan rosszkedvű lett. Nem lehetett megvigasztalni. Hiába mondtam neki: „Ha rossz a kedved, dobjál be egy koktélt!” – idéztem Vjacseszláv Mihájlovics Molotovot.

„Borzalmas! Nem beszél már velünk. Lehet, hogy ki akar átkozni majd. Elsüllyedek szegyenemben. Ki fog prédikálni a hangos misén. Mit tegyek most? Egyenesen az ég felé. De micsoda? Csak nem az Úrnapi mennybemenetel? Hülye! A pópa kanmacskája, Bendegúz! Kilőtték! Bajkonur! Átrepült a paplak fölött, áramvonalasan, rettenetes nyávogással, a gólyafészek mellett, túl az istállón is. Én az Oltnak mennék, csak lenne benne több víz. Nem élem túl! Mi lesz velünk, ha átok ül rajtunk? Pedig milyen szép kövér volt. Karácsonyra le lehetett volna vágni.

Ő fogta a templom egerét. Tanulékony kandúr volt. A pópa megtanította Bendegúzt, hogy azt csináljon, amit csak akar. Akinek ilyen macskája volt, annak nem kell kutya. Most ott maradt a tepsije, ki csináljon bele? Hozzátok a medvekést!”

Már láttam a kiterített macskabőrt a kandalló előtt, és a lelkiismeretem kínozta. De hogy történt? A fiúk átmentek a pópáékhoz, és bemutatták a csodát, a ballisztikus csúzlit. Alig lőttek ki egy pár vízbombát, amikor odasomfordált Bendegúz, az ortodox templom elhízott székely macskája hízelegni. Összenéztek, és már nem kellett sokat magyarázni. Ölbe vették, dédelgették, simogatták. Szafaládét ígértek neki, és bepróbálták a parittyá bőrtartójába. Tetszett neki ott, és várta a beígért szafaládét. Cicuka-micuka, állították be a röpte ívét. Amikor végre tiszta volt a levegő, megkezdtek a visszaszámlálást. Roger! Szép repülés volt, pont olyan, mint egy rettenetesen nyávogó Halley-üstökös. A gólyamama is elismeréssel nézte a kéményről. Az öreg istállómester meg hátrahagyta medvetollas kalapját.

„Eső lesz!” – állapította meg a falusi ember tapasztalatával. „Ah, ez is csak egy Macskajáték.”

Szóval, így fogtam mellé az ajándékokkal, és marcangolt az önvád. Vacsora helyett elmentem járni egyet a faluba.

„Csak így, kutya nélkül. Sötétedés után. Sötét volt, mert a holdat elvitték a törökök, a csillagot az oroszok, a többiek meg lopják a napot.”

„Vigyázz, mert lejár a nagyfejű bundás a bocsával kukázni. Ott a fiók, vigyél medvekést, mert erre felé a »sör nem ital, a fehérnép nem ámbér és a medve nem vicc!« Kihúztam a fiókot, találtam is benne pár fakést, olyat, amivel a padlizsánt aprítják.

„Micsoda?! Hát ez meg milyen vicc? Ezzel menni medvére?”

„Há', nem is gyilok ez, ámbér, arra nem túl jó.”

„Hát, akkor mi a fészkes franc, ha nem gyilok? Akkor mire jó?”

„Há', ezzel kaparod le a gatyádat, ha már elment a medve!”

A faluszélen ketten jöttek ki az erdőből. Az egyik futva, a másik medve. Az egyik barna, a másik jobbra.

Én meg beláttam, mert hibázni könnyű, csak belátni nehéz a hibát. Elismertem, hogy egyenlített a pipás a kandúr eset után. Mert Bendegúz akkorát esett, hogy világgá ment izibe’.

**Orville és Wilbur Wright, amerikai, 1903, első repülés légszavaros, duplafedeles repülőgéppel.*

Louis Charles Joseph Blériot, francia, 1909, átrepülte elsőnek a La Manche-csatornát.

Roland Adrien Georges Garros, francia, első világháború, átrepülte a Földközi-tengert.

Charles Lindbergh, amerikai, 1927, átrepülte az Atlanti-óceánt.

Jurij Alexejevics Gagarin, orosz, 1961. ápr. 12., az első ember az űrben.

Bendegúz, székely, 20., átrepülte a paplakot.

Juhász Béla

BESZÉLGETÉS A SZERELEMRŐL

– Szerelmes vagyok egy színésznőbe.
– Szép?
– Nem. De érdekes arca van.
– És a lelke?
– Az gyönyörű!
– Legalább jó lába van?
– Nem mondhatom, hogy jó. És a bokája sem karcsú. A vádlija meg...
– Szőrös?
– Nagyon. De imádom a szőrös lábú nőket.
– Megsimogatnád egyszer?
– Ne légy közönséges!
– A haja selymes?
– Biztosan. Csak egy kicsit kopaszodik. Tudod, a hormonok...
– Nem visel parókát?
– Dehogynem! Minden szerepében felveszi. De az öltözőben szellőzteti a fejét...
– Voltál bent, az öltözőjében?
– Még nem, de elképzelem. Virágot viszek neki. Hatalmas csokrot. Tubarózsából.
– Annak túl erős az illata.
– Éppen azért vinnék tubarózsacsokrot. Hogy kihangsúlyozzam érzelmeim mélységét.
– És ha nem szereti a tubarózsa erős illatát?
– Akkor visszaveszem a csokrot. Rátérek a B-tervre.

– Miből áll a B-terv?
– Fréziából. Hatalmas csokor fréziából. Színes, enyhén illatos virág. Azt biztosan szereti.
– És mi lesz a tubarózsával?
– Odaadom az öltöztető nőnek.
– Ő szereti a tubarózsa intenzív illatát?
– Gondolom, igen. Bár nem kérdeztem.
– Nem fogja szégyellni magát a díva, amikor meglátod paróka nélkül enyhén kopaszodó kobakját?
– Ne nevezd kobaknak! Neki fejceskéje van. És kevesen tudják, hogy kopaszodik. Én is csak elképzelem.
– Mi lenne, ha kopaszra nyírná az egész fejét?
– Kérdezzem meg?
– Mikor akarod megkérdezni?
– Hát akkor, amikor viszem neki a tubarózsát.
– Arról volt szó, hogy indul a B-terv.
– Igazad van. Akkor inkább ne kérdezzem?
– Nehogy megharagudjon rád!
– Miért haragudna meg? Nem is ismer.
– De bemutatkozol neki, mielőtt átadod a tubarózsacsokrot.
– Vagy a fréziát.
– Bevallod majd akkor az érzelmeidet is?
– Mire célzol?
– Hát, hogy éjjel-nappal rá gondolsz. És írtál

hozzá néhány verset is. Elszavalod neki valamelyik hozzá írt költeményedet?

- Megtegyem?
- Valamelyik rövidet. A hosszúak nem férnének bele a felvonások közötti szünetbe.
- S ha előadás után mennék be hozzá?
- Jó ötlet! Elhívhatnád vacsorázni.
- Vajon mi a kedvenc kajája?
- A kaviárt pezsgővel biztosan elfogadná.
- Az nagyon drága!
- Számít az? Ha ennyire szerelmes vagy belé...
- Annyira azért nem! Elvinném egy pizzára. És sört innánk utána.
- Barna sört?
- Megkérdezem, melyiket szereti: a barnát vagy a világosat.
- Neked melyik a kedvenced?
- Én boros vagyok.
- Vörös vagy fehér?
- Száraz vörös. Ő biztosan a féledes fehéret szereti.
- Mi mit iszunk ezek után?
- Mindegy. Nagyon kiszáradt a torkom. Nehéz dolog a szerelem...!

Nyílik a kocsmaaajtó. Az olajozás után kiáltó nyikorgás belehasít a félhomályba. Széttördeli a beszélgetés intimitását. A negyvenhatos, lucskos bakancsnyomok decemberi hóról tanúskodnak.

A szemközti moziból tódul a tömeg. Horrorfilmet vetítettek. A nagy darab bakancsos dupla vodkát kér. Egyből lehúzza. Nagyot böfög utána. Sarkon fordul. Amikor a nyikorgó ajtóhoz ér, egy pillanatra visszanéz. „Éljen a szerelem! Boldog karácsonyt!” – morogja a bárpult felé.

Nagy Andor illusztrációja

Z. Agyag Nelli

KANNIBÁL RIGMUSOK

Kannibál ebéd

– Mit ettél ma fiam, János?
– Három kerek térdkalácsot.
Hát te, apám, mit burkoltál,
bőséges lakomát csaptál?

– A gyomrom már nem a régi,
diétásat szoktam enni.
Nem ettem se szószt, se pürét,
csak egy sovány barát fülét.

Kannibálpiknik

Kannibálok piknikeznek.
Rántott vándorbordát esznek.
– Kár, hogy rágós ez a borda,
elég vén volt, aki hordta.

Jobb a vadászeccsenye,
zöldséges a körete.

Balszerencse

Pál bement az őserdőbe,
ám eltévedt ott a dőre.
Többé nem jött hír felőle.
Borsos tokány lett belőle.

Konzerv

Őserdőn át bátran halad
egy páncélos kóbor lovag.
Arra jár pár kannibál,
a lovagra rátalál.

– Végre teljesül az álmunk.
Konzervhúsrá régen vágyunk.
Tárolható, nem romlik el,
ez a tartós élelmiszer.

Grosz László

MIKULÁS-ÁLMOM

Így, év végi hangulatban,
Az az álom elég gyakran,
Álszakállal, nagy palástban,
Mikulásnak csak beálltam...

Lehet, mások kritizálnak:
E vén kujon Mikulásnak!
Reszket, kopasz, morcos, fonnyadt,
Tán a Kaszás visz el holnap!

Ám ezekkel nem törődve,
Megvan okom az örömről:
Én is ajándékot osszak,
Srácok várnak – jók meg rosszak...

Közeleg karácsonyjárás,
Nincs messze a lányka-szállás,
Angyalkákat toboroznak,
A választék persze jó nagy!

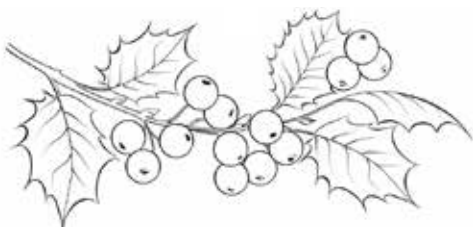
Jövöm nem képzelem másként,
sorba Mikulásként állnék,
elégtétel, minő öröm:
puttonyt ajándékkal tömöm.

Itt a nagy nap délutánja,
Útra kelek dalolászva,
Ámde indulásom óta,
Követ pár ördögfióka!

Elhagyatott parkba érve,
Rám támadnak: Nyomás, térdre!...
Majd otthagynak aztán végül
Szakáll, puttony, gatyá nélkül!...

És ilyenkor felébredek,
Hisz rémség egy ily „élvezet”,
Körülpillantgatók: Szent ég!
Lenn, a padlón, hol lehetnék?!...

Talán nem ér véget soha,
Szürke robotnapok sora,
Megosztottam, s nem is bánom:
Tudjátok Mikulás-álmom!

NYUGATI JELEN családod NAPILAPJA!

Az előfizetési feltételekről érdeklődjön a 0257-280-751-es telefonszámon.

A Szövetség nonprofit jellegű, alapítványi kiadvány, önkéntes adományokból tartja fenn magát. A szerkesztők, szerzők honorárium-ban nem részesülnek, a jövőre vonatkozóan sem ígérhetünk, köszöneten kívül, más elismerést.

**KERESSÉK, OLVASSÁK,
TÁMOGASSÁK
A SZÖVÉTNEKET!**

LAPZÁRTA

A következő, februári számunk lapzártája január 25.; a megjelenést február 20-ra tervezzük.

Köszönjük

Aldea Éva,
Blaskó Lajos (Ortoforum Kft.),
Cziszter Kálmán,
Kallós Csaba,
Koreck Aladár,
Retezár József (Sinter Stop Kft.),
Szanda László (Rural Service Kft.),
Szilvágyi Zsolt,
Vekov Károly

nagylelkű támogatását.

Szövetségnek

Aradi Kulturális Szemle
XXIII. évfolyam, 6. (133.) szám

Kiadja:

Alma Mater Alapítvány, Arad

Web: www.almamaterarad.ro

Bankszámlaszámok:

RON: RO26 BRDE 0205 V018 6677 0200

EUR: RO96 BRDE 0205 V019 7886 0200

USD: RO20 BRDE 0205 V020 2403 0200

HUF: RO71 BRDE 0205 V032 8983 0200

Postacím:

310085 Arad

Str. Vârful cu dor nr. 22

Tel: +40/740-955132

+40/257-281140

E-mail: juhaszbela50@gmail.com

ISSN 1454 282 X

Főszerkesztő:

Juhász Béla

Szerkesztőbizottság:

Fekete Réka, Kocsik Krisztina, Matekovits Mihály, Pataky Lehel Zsolt, Puskel Péter, Rudolf Ágnes, Siska-Szabó Hajnalka, Kurunczi Ferenc, Szilvágyi Zsolt, Ujj János

Lapadminisztráció és terjesztés:

Szász Eszter

Korrektúra, technikai szerkesztés:

Rudolf Ágnes

Képszerkesztés: Allerhand István

Rovatcím-grafikák:

Fritz Mihály, Kettő Groza János,
Móré-Sághi Annamária

Címlapon: Tél a Maros partján

(Kurunczi Ferenc felvétele)

A hátsó borítón: December

(Kurunczi Ferenc felvétele)

A terjesztésben együttműködnek:

Almási Vince, Back Mária, Bartók Mária,
Brittich Erzsébet, Czeglédi Judit, Erdélyi Ildikó, Gnant János, Jerger Orsolya,
Koreck Aladár, Molnár Andrea, Pirooska István, Szilvágyi Sándor, Tóth Hajnalka,
Tóthpál Renáta, Zilahy András

Olvasóink a Szövétneket megtalálják a Jelen könyvesboltban, az egykori Tulipán melletti Souvenir Arad ajándékboltban, valamint egyházainknál és terjesztőinknél.

Nyomdai munkák: Trinom Kft.

SISKA-SZABÓ ZOLTÁNRA EMLÉKEZÜNK

Óriások világa

Süllyedő világ

Szép új világ

Gyöngysugár

Quo vadis?

Fényre várva

Négyszemközt

A kerten túl... a múlt emlékei

Farkas Árpád
DÚDOLO

Havazás lennék, lengőn áldó,
gyűrött arcokra, földre szálló,
vigasztaló-nagy csöndes ének,
lélegzete a mindenségnek.

Havazás lennék, mintha volna
kedvem és pénzem annyi hóra,
mellyel ember ily hitvány bőrben
havazhat egész esztendőben.

Lassún, mint akit nem is kérnek,
lennék Föld felett lengő ének,
egy szál ingben is elringatnám,
elmúlásommal sem rákatnám.

Lennék mindenség ingecskéje,
öltözködnék a szegénységre,
ne üssön át az éjszakákon
vacogó ének, fázó álom.

Havazás lennék, lengőn áldó,
gyűrött arcokra, földre szálló,
csitítgató is ott, hol láz van.
Méltóságos a pusztulásban.

